

Agenda for a growing economy

WALES' PRIORITY OF PRIORITIES

Agenda for a growing economy

WALES' PRIORITY OF PRIORITIES

GROWING THE ECONOMY: FOREWORD

As we approach the third elections to the National Assembly for Wales, exactly ten years after the people of Wales voted for devolution, CBI members are keen to see devolution deliver. Deliver for the people of Wales, and for the economy of Wales.

And this has never been as imperative as it is now, as we look forward to the strengthened powers the Welsh Assembly Government will receive under the Government of Wales Act.

Business believes it has an important role to play in assisting the Assembly exercise its new powers.

Political aspirations for the future of Wales can only be realised if we have a vibrant and successful economy. No social, cultural, or environmental agenda can be delivered without the wealth and employment that flows from our economic activity.

That is why the growth and sustainability of the Welsh economy must always be the priority of all priorities for the Welsh Assembly Government, and the wider National Assembly.

A healthy economy is driven by the performance of business and commerce, yet in Wales, public sector spending accounts for 24.3% of Welsh GDP, compared to 18.2% across the UK. That simply is not sustainable for the long-term good of the country.

Successful businesses create the wealth that ultimately allows Government to fund and sustain the policies and services that improve our lives.

Business is not some separate entity or self-interest group, but an intrinsic part of society, of real consequence to everyone living in Wales today. And in these increasingly challenging political and economic times – both in Wales, and on the global stage, business has much to contribute.

In these early years of the National Assembly, the business community has had to learn to shout louder to be heard in the political clamour for social change - change that public money alone cannot achieve. Business has had to come to terms with an Assembly which comprised few politicians with any business, commercial or industrial experience and therefore little understanding of the realities and the practicalities of how business and businesses function.

Gradually, the Welsh economy has become recognised as a priority, although many politicians appear not to appreciate the economic context of their deliberations, and ultimately their decisions. There is a real challenge here for the Welsh Assembly Government and other party leaders to ensure their colleagues and officials understand and recognise the crucial and indispensable contribution that business makes to society as a whole. And this will never be more important than in this third term, with the onset of enhanced powers for the Assembly as a whole.

CBI Wales, which represents companies employing over 50% of the private sector workforce in Wales, has been active in addressing the new political order in Wales. We recognise the changes which will occur this year and into the future, and will continue to lead the way in engaging with this change. We want to be involved actively at the earliest stages of shaping policy, so that the economic context is fundamental in all policy-making.

This is evident in our successful attempts to create a strengthened Business Clause within the new Act, and our eagerness to turn this into reality.

The new powers bring great responsibility – for all of us in Wales. We have a duty to ensure these new powers and new responsibilities deliver for all, and that we reach the long-term vision of a smart and prosperous Wales, with smart and prosperous businesses, working alongside government to ensure a smart, prosperous, proud society.

This Manifesto for a growing economy in Wales sets out CBI Wales’ aspirations, expectations and recommendations to be shared and discussed with the politicians who will form the new Welsh Assembly. It has been formulated in consultation with businesses across Wales, from all sectors of the economy, and of all sizes. The CBI Wales Council has been responsible for developing and approving the Manifesto, and as Chair of the CBI in Wales, I am pleased to present it to the political parties ahead of the May elections.

We look forward to working with Welsh politicians to deliver on this agenda, and to continuing and enhancing the dialogue and debate between business and public servants on which all successful economic reforms are founded.

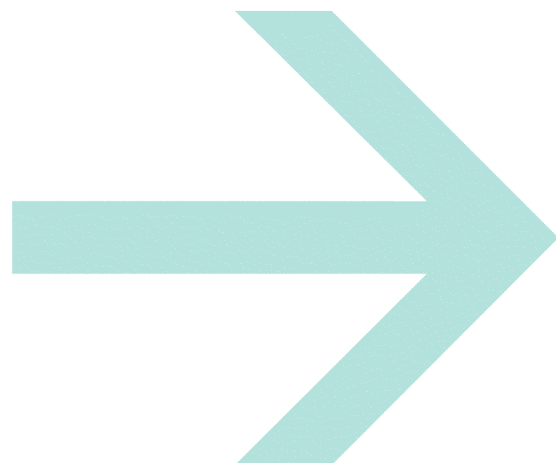
The CBI believes much more can be done to put Wales ahead in the fast and continually changing and increasingly competitive global world, in which we all live, work and trade.

The more we grow and develop a sustainable economy, the more investment there can be for the social, cultural and environmental change that the Welsh Assembly Government, the National Assembly for Wales and, indeed to which all of us aspire.

**Chair, CBI Wales.
Peter Griffiths**

**Business is not some
separate entity or
self-interest group,
but an intrinsic part
of society**

EXECUTIVE SUMMARY

“The CBI has engaged constructively in devolution from the outset. We have engaged with all political parties, not just those holding the balance of power, or the purse strings.”

We have once again assumed a shared understanding of a few key factors when producing this Manifesto:

- Our common aim is to create and sustain the conditions in which Wales can compete and prosper in an increasingly competitive world
- Wales cannot achieve its social objectives without greater economic strength
- There must be true partnership and true collaboration with the creators of wealth to take these aims forward
- We all want the new Assembly powers to deliver - and now is the time for effective delivery, in all areas of life in Wales

THE WELSH ECONOMY & NEW POWERS

Our view

“Measured consideration needs to be given to the exercise of government powers, both now and in the future.”

Business priorities are as much about how government governs as the policies it develops.”

Our recommendations

- New powers must be exercised carefully
- Delivery must be paramount and measured
- Business must have a voice in the exercise of the new powers, and suggest areas for action

THE WELSH ECONOMY & REGULATION

Our view

“Welsh business is keen to ensure that regulation is proportionate, straightforward and founded in the broader policy context of growing the economy and maintaining competitiveness.”

Our recommendations

- Assembly to institute formal Regulatory Impact Assessments of any new policies and legislation; a sample of these should be scrutinised by the Wales Audit Office on an annual basis
- New regulations automatically reviewed within five years
- Public agency engagement with business reviewed

Business priorities are as much about how government governs as the policies it develops

THE WELSH ECONOMY & PUBLIC FINANCES

Our view

“It is imperative that after the Welsh Assembly elections, the growth of the economy is the primary concern of the new Welsh Assembly Government.”

It is vital that the new Government uses its funds more effectively and invests in the supply side of the economy, building private sector demand by creating more opportunities for business, particularly Welsh business, to supply goods and deliver services to and from Wales.”

Our recommendations:

- Assembly spend must show demonstrable results and outputs
- Spending must be benchmarked, information improved, and best practice examples must be followed
- All Assembly Government departments and public bodies must demonstrate their contribution to economic growth

THE WELSH ECONOMY, PUBLIC SECTOR EFFICIENCY & PUBLIC SERVICES

Our view

“Our agenda for reform is not about removing government involvement, but about modernising and changing the nature of government interventions.”

There is scope for delivering far greater economies of scale through more collaborative working among local authorities and other agencies by providing common services or contracting services to the private sector.”

Our recommendations

- Increased private sector involvement in the design and delivery of public services, embracing true partnership and collaboration, involving the public, private and voluntary sectors
- More demanding efficiency savings across the public sector, to match Gershon levels
- The Welsh Assembly Government must tackle the over-complex structure of public bodies in Wales
- Public-private sector personnel exchanges

THE WELSH ECONOMY & PROCUREMENT

Our view

“Selling to the Welsh public sector ought to be a great opportunity for Welsh businesses, and a critical way of growing the Welsh economy.”

Our recommendations

- Enhanced procurement from the Welsh private sector, within European compliance regulations
- Simplification of the bureaucracy surrounding procurement
- Further enhancement of www.sell2wales.co.uk
- Improved training of public sector staff to create a core of public sector procurement professionals across Wales

It is imperative that after the Welsh Assembly elections, the growth of the economy is the primary concern of the new Welsh Assembly Government

THE WELSH ECONOMY & ITS PEOPLE

Our view

“The skills and education levels of the workforce will increasingly define the attractiveness of a place for employers. The basic skills levels and employability of young people leaving the education system need to be overlaid with a culture of continuous learning that enables employers to pick up responsibility for workplace skills delivery.”

Our recommendations

- Maintain the drive towards improving basic skills levels across Wales, both within and outside the workforce
- Ensure the aspirations of the Welsh Assembly Government, the Leitch Review, and Welsh business to create an employer-led education and training system become reality
- Welsh Assembly Government and Welsh business to encourage greater take up of science and mathematics in schools
- Greater attention and resources devoted to the study of modern foreign languages

THE WELSH ECONOMY & THE ENVIRONMENT

Our view

“Business in Wales is pro-environment, but opposed to policies that fail to recognise the global nature of not only climate change, but also business competition.”

The challenge for the Welsh Assembly Government is to achieve environmental improvements without damaging the underlying competitiveness of Welsh businesses in the local economy.”

Our recommendations

- Environmental policies set in an economic context
- Regulators demonstrate contribution to economic growth
- Public sector to become early adopters to develop markets and drive innovation

THE WELSH ECONOMY & TRANSPORT

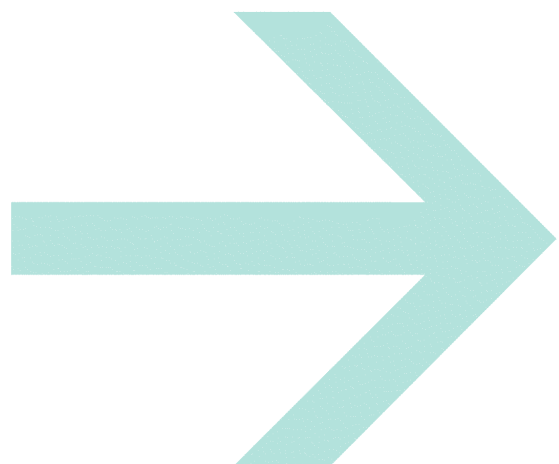
Our view

“A successful transport strategy should not seek to deliver too many different public policy goals; it should have clarity and focus and the prime objective should be the growth of the Welsh economy.”

Road will remain the dominant form of transport – including public transport – for most people and goods for many years.”

Our recommendations

- Expenditure increased on strategic transport infrastructure, through a redistribution of the Enterprise, Innovation and Networks budget and through private sector funding mechanisms
- Transport promises fulfilled, starting with the creation of the new M4 around Newport

THE WELSH ECONOMY & ENERGY

Our view

“The Welsh Assembly Government cannot afford to ignore the issue of energy, and must accept its responsibility to create a reliable and affordable energy mix for Wales, embracing all options.”

Our recommendations

- Develop a long-term strategy on energy supply, working with the UK Government & private generators to embrace a proper energy mix; the use of nuclear power should not be ruled out on ideological grounds
- Planning system attuned to needs of energy generation and distribution

THE WELSH ECONOMY & PLANNING

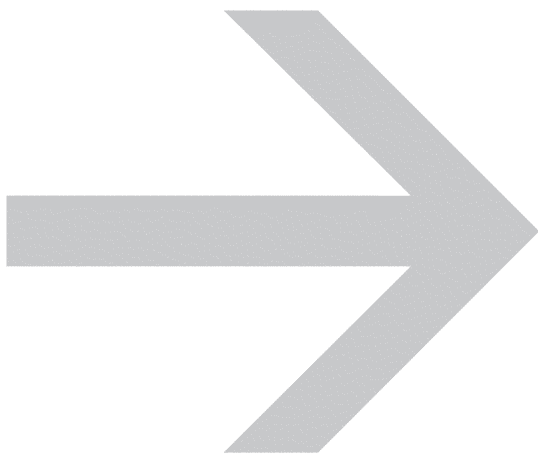
Our view

“A supportive planning system is a key component in ensuring the economic development of a nation, as it both stimulates and supports investment, making Wales a more attractive place to do business.”

Planning to date has been about regulation, control and delay, which frustrate economic growth rather than encourage and facilitate development. A profound cultural shift is needed in favour of encouraging development and prioritising outcomes over process.”

Our recommendations

- A “can do” approach to development, ensuring planning policy works with market forces not against them
- Additional fees for planning applications must be ringfenced within planning departments
- The Assembly Government must balance the demands for local democracy within the planning system, and the necessity for timely decisions, and work to resolve the conflicts which remain between the regulatory bodies and industry

A profound cultural shift is needed in favour of encouraging development and prioritising outcomes over process

THE WELSH ECONOMY & HOUSING

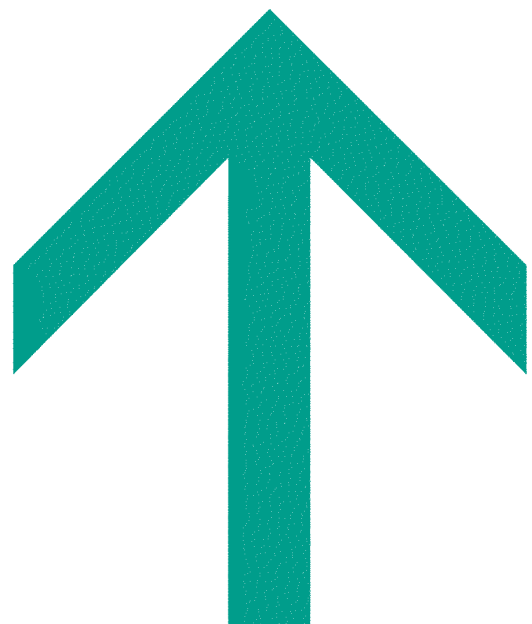
Our view

“Property, and housing in particular, is a significant factor in driving both economic and social regeneration, and Assembly policies and practices should reflect this.”

Our recommendations

- Acknowledge the role of the private sector in providing affordable housing across Wales, and encourage local authorities to embrace this
- Support the provision of middle management and executive housing in Wales, to retain talented individuals and encourage more into Wales, thereby driving up the economy of more deprived areas
- Continue to pursue the housing stock transfer programme, following the successful Valleys to Coast model

Property, and housing in particular, is a significant factor in driving both economic and social regeneration

DETAILED RECOMMENDATIONS

1. THE WELSH ECONOMY & THE NEW POWERS

“Having the ability to take our own decisions here in Wales, should mean we do things better – not just differently. The Assembly must introduce measures that support businesses in Wales, and do not place them at a disadvantage over those elsewhere in the UK and Europe.”

“Business accepts we have a role to play in the new governance arrangements of Wales – indeed business is eager to play a role in these new arrangements, as we believe we have much to contribute, and much to learn, and potentially much to gain.”

The Government of Wales Act marks the latest milestone in the ongoing process that is devolution in Wales. Given the global competition and technological advancements that make competition increasingly fierce, now more than ever it is important to ensure that the Assembly in Wales uses its powers to make Wales a great place to start and operate a business.

NEW POWERS MUST BE EXERCISED CAREFULLY

Whilst the granting of new powers under the Government of Wales Act indicates the Assembly is taking steps towards becoming a mature legislature, nevertheless politicians and officials must temper their enthusiasm over exercising these new powers. Power should be exercised to the best effect: to make things better, rather than merely different, in Wales. We must ensure that the positive impact of new legislation is not outweighed by the creation of a more restrictive environment, which stifles flexibility and innovation.

And this caution is nowhere more crucial than in the exercise of powers affecting business.

Of all sectors in society, business is the most mobile, and the most affected by cross-border competition. Business accepts that devolution means the ability to do things differently, but its concerns must be born in mind when policies are developed – across all areas of the Assembly.

DELIVERY MUST BE PARAMOUNT AND MEASURED

As businesses, people and capital become increasingly mobile, it will not be good enough to set out policies, action plans, vision statements, and aspirational targets. Delivery must be paramount.

The focus for the new Welsh Assembly Government, of whatever political colour, must be on delivery.

And the focus of the opposition within the National Assembly must be constructive, whilst holding the Government to account, and ensuring that delivery is guaranteed.

Delivering a better business environment which makes it easier to set up a successful company, and attracts mobile investment, will help businesses create wealth for their shareholders, for the government through taxation, and for their employees through better paid and more fulfilling jobs. And that will help fund the public services that Wales needs to make an impact on our social aspirations.

The focus for the new
Welsh Assembly
Government, of whatever
political colour, must be on
delivery

BUSINESS MUST HAVE A SAY IN HOW THE ASSEMBLY EXERCISES ITS NEW POWERS

Business needs a strong voice at the heart of Government.

It is imperative that the exercise of new powers is carried out in consultation with business.

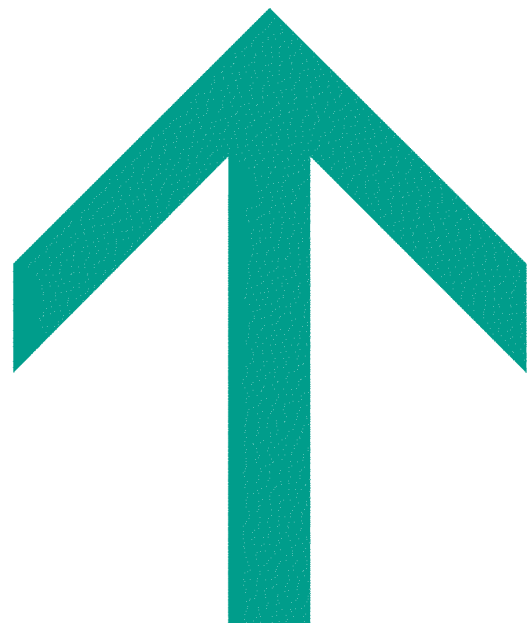
To that end the CBI is pleased at the inclusion of a robust Business Clause within the new Government of Wales Act, and the provisions it will allow for consultation with and involvement of the business community in developing new Assembly Government policies. We look forward to engaging constructively with the new Assembly and its officials in implementing this Scheme, and contributing to its ongoing evolution.

BUSINESS HAS A DUTY TO SUGGEST AREAS FOR ACTION UNDER THE NEW POWERS

The CBI, like many other interest groups in Wales, accepts that we have a responsibility to put suggestions to the Assembly regarding the areas where the new powers could be exercised to positive effect for business.

We are aware that the new powers place a responsibility on all of us, and to that end we intend to give careful consideration as to areas where we would like to see new legislation.

Business needs a strong voice at the heart of Government

2. THE WELSH ECONOMY & REGULATION

“Welsh business is keen to ensure that regulation is proportionate, straightforward and founded in the broader policy context of growing the economy and maintaining competitiveness.”

Regulation fulfils several purposes, not least enabling policy-makers to reflect public concern over actual or perceived risk in a given activity, and providing a clear and transparent framework within which business can operate.

Businesses thrive on certainty in the legislative and regulatory environment in which they operate, married with the flexibility to change their operating methods in response to a rapidly changing market for their products and services. With the onset of new powers, the Assembly Government will have a much greater opportunity, and a significant responsibility, to ensure that the regulatory framework in Wales is sufficient to deliver its policy agenda, and rather than stifling enterprise and economic activity, actively fosters it.

NEW POLICIES SHOULD BE SUBJECT TO REGULATORY IMPACT ASSESSMENTS

The CBI strongly urges the Assembly to institute formal Regulatory Impact Assessments (RIAs) of any new legislation it wishes to pass or policies it intends to introduce, to ensure the impact on business is taken fully into account.

A sample of these RIAs should be investigated by the Wales Audit Office on an annual basis, to determine whether they comply with best practice guidance, and to truly reflect the costs of regulation to business.

This will not only raise confidence in regulation, and ensure the spread of best practice across Assembly departments, but will also go some way to increasing the confidence of the business community in devolution.

NEW REGULATIONS AUTOMATICALLY REVIEWED WITHIN FIVE YEARS

To build on the RIAs, all new regulations affecting business should be reviewed automatically, after five years at most. Their impact, effectiveness and cost should be analysed independently, in accordance with the recommendations of the Hampton Review and the Better Regulation Taskforce.

PUBLIC AGENCY ENGAGEMENT WITH BUSINESS REVIEWED

Ensuring effective structures are in place is key. Welsh Assembly Government departments, agencies, and other public sector bodies in Wales are at the forefront of enforcement and compliance and should review the effectiveness of their engagement with business when considering regulations and their enforcement.

The Welsh Assembly Government should conduct a pilot initiative with a major public agency, trialling greater flexibility and less prescription in the enforcement of new or revised legislation.

Welsh business is keen to ensure that regulation is proportionate, straightforward and founded in the broader policy context of growing the economy and maintaining competitiveness

3. THE WELSH ECONOMY & PUBLIC FINANCES

“Business would like to see the Assembly’s budget spent in an effective and efficient manner, with demonstrable results and outputs.”

It is our view that public spending has not been directed towards GDP-enhancing investments to the extent that it could and should have been. It is vital that the new Government uses its funds more effectively, and that the growth of the Welsh economy is the primary concern of the new Government.

ASSEMBLY SPEND MUST SHOW DEMONSTRABLE RESULTS & OUTPUTS

Data regarding the Assembly’s spending should be more easily accessible, in accordance with its stated intention of providing a transparent system of government. There is less readily available information relating to Wales, than for England and Scotland.

This would enable the effectiveness of public spending in Wales to be evaluated, and outcomes assessed. It would also enable judgements to be made as to where redistribution of finances should occur.

This will add impetus towards delivery and would encourage all stakeholders of society to take an active interest in the workings of the Assembly, and to develop an appreciation of the constraints within which the Assembly operates.

BENCHMARKING & BEST PRACTICE

CBI Wales members believe that the Assembly should provide evidence of how it spends its money in key policy areas and the outputs achieved, benchmarked against other regions of the UK, and also against previous spending and achievements.

Best practice and good examples should be identified and followed. Where a policy is working well, and public money having maximum return, the mechanisms behind this should be identified and spread across the policy areas of the Assembly.

The CBI believes it is not about **how much** money is spent within a particular policy area, but rather **how effectively** that money has been spent, and the **real difference** it has made.

This is going to be ever more pertinent given the increasingly rigid financial constraints within which Government, at both a Wales and Westminster level, operates.

ALL ASSEMBLY GOVERNMENT DEPARTMENTS/PUBLIC BODIES MUST DEMONSTRATE THEIR CONTRIBUTION TO ECONOMIC GROWTH

To sharpen its focus on and underline its commitment to economic growth, the CBI believes that each year the Government should publish a statement setting out how every department’s work contributes to economic growth.

Whilst the Enterprise portfolio is of obvious importance to business, and demonstrates its intentions and achievements for the economy through its Annual Report or Business Plan, other Government departments are equally important. The Education, Lifelong Learning and Skills department, and the Environment, Planning and Countryside department for example, both take decisions and implement actions which impact considerably on business, yet many within these departments are not aware of the consequences of their actions for the Welsh economy.

If economic growth is to be the main priority for the new Government, every politician and official needs to be committed to it, starting with awareness of the impact of their own actions.

Business would like to see the Assembly’s budget spent in an effective and efficient manner, with demonstrable results and outputs

4. THE WELSH ECONOMY, PUBLIC SECTOR EFFICIENCY & PUBLIC SERVICES

“The public sector accounts for 24.3% of Welsh GDP - compared with 18.2% in the rest of the UK. The responsibility for paying for this falls on the taxpayer, individuals and businesses alike. But is such an economy, powered by public spending rather than by wealth creation, a sustainable long-term model?”

CBI Wales members increasingly believe that the relative size of the public sector in Wales is becoming a problem and an inhibitor to economic growth. A flexible and innovative public sector can actually be a catalyst for growth in the economy, and we must strive to achieve this. The CBI believes that the public-private balance within the Welsh economy must be addressed, if we are to meet our economic and social goals, and deliver for the people of Wales.

Public spending should be re-balanced, with a greater proportion of taxpayer’s money used on investment that supports wealth creation, such as skills and transport infrastructure.

INCREASED PRIVATE SECTOR INVOLVEMENT IN DESIGN & DELIVERY OF PUBLIC SERVICES

How public money is spent, whether more is needed and whether higher taxes are required are pressing concerns of business.

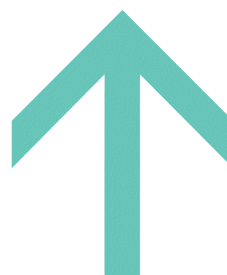
The golden period of funding for the Welsh public sector is likely to end in a few years. The political and financial context within which the new Assembly will operate will be much tougher and much tighter. The Assembly Government cannot deliver on its aspirations against this background on its own.

This ought to put a premium on greater efficiency and innovation in the public sector. To improve efficiency, enhance productivity and provide value for money, we believe a fundamental reform of public services is required – a more fundamental reform than that of the Assembly Government’s “Making the Connections” agenda.

The CBI believes that the Assembly has much to gain from engaging with the private sector, and through addressing its governance structures and its delivery functions, to allow the private sector to assist or provide where appropriate, thereby allowing business room to grow.

The private sector can step in and provide services which it is better placed than the public sector to deliver, and can provide advice to the public sector when designing and procuring services in key areas. This has already been proved in other parts of Britain, and in non-devolved areas in Wales such as the Metrix defence contract for St Athan and within the prison and probation services. The Metrix model is one we would like to see followed in the future.

The public sector accounts for 24.3% of Welsh GDP - compared with 18.2% in the rest of the UK. The responsibility for paying for this falls on the taxpayer, individuals and businesses alike. But is such an economy, powered by public spending rather than by wealth creation, a sustainable long-term model?

The role of government in the future will increasingly be to ensure excellent delivery of public services – but this should not be confused with the need always to be the deliverer. Companies have for some time used the “make or buy” decision to identify the critical areas of a process where they add value, and those activities that are better outsourced.

The Welsh Assembly Government and other public sector bodies in Wales need to apply similar criteria to public service delivery. Identification of the processes and services that are better outsourced will have dual benefits: it will enable government to focus on the services which are core competencies and which have to be done in-house; and it will provide opportunities to grow the private and voluntary sector economies.

This embraces the partnership agenda set out in the Beecham Review, and the collaboration agenda set out in Making the Connections. It should enable the Assembly to deliver on some of its key priorities, and also assists private sector development, thereby crucially further advancing the Welsh economy.

MORE DEMANDING EFFICIENCY SAVINGS ACROSS THE PUBLIC SECTOR, TO MATCH GERSHON LEVELS

Improving the efficiency of public service delivery, and of public spending should assume a higher priority within the Welsh Assembly Government and the wider public sector. Whilst soft targets have been set for efficiencies within both the Making the Connections agenda, and the Assembly Government’s response to the Beecham Review, the CBI does not believe these targets are stretching enough to exert meaningful improvements.

The Assembly has set out target savings of £600m by 2010 (as set out in ‘Making the Connections’). The CBI strongly believes that the Assembly Government should increase its efficiency targets to the levels set out in the English Gershon Review, and should publish details of the savings achieved on an annual

basis, and build future planned savings into their budgets for the years ahead.

THE WELSH ASSEMBLY GOVERNMENT MUST TACKLE THE OVER-COMPLEX STRUCTURE OF PUBLIC BODIES IN WALES

In Wales we have a plethora of public bodies, delivering services across the spectrum, at national, regional, sub-regional, local and community level.

Wales has twenty-two local authorities, many of which are too small to deliver services of real quality. This structure in turn governs the structure of other public bodies in Wales, such as Local Health Boards within the NHS, Community Consortia for Education and Training, and the newly announced Local Service Boards.

As a country with a population of almost 3 million, Wales has over 150 different public bodies, operating at different levels across the country. This is far too many and leads to over-complication within the country’s governance and operating structures. It is also most definitely not conducive to effective and efficient delivery of public services in Wales.

The CBI believes that this over-complex structure needs to be tackled by the Welsh Assembly Government, and wholesale reforms undertaken. The Wales Spatial Plan has identified eight key regions within Wales, and we believe that this model should be examined closely as we move forward.

PUBLIC-PRIVATE SECTOR PERSONNEL EXCHANGE

A greater understanding of the benefits of increased private-public working would be gained by more exchanges of directors and managers between each sector. The CBI would engage wholeheartedly with this initiative.

5. THE WELSH ECONOMY & PROCUREMENT

The public sector in Wales procures £4bn of services each year. This provides a great opportunity for both the public and private sectors in Wales, and whilst the CBI acknowledges the considerable steps taken in this area by the Welsh Assembly Government to date, there is still much to do.

ENHANCED PROCUREMENT FROM THE WELSH PRIVATE SECTOR

In order to build capacity in the private sector, and to deliver better goods and services for the people of Wales, there must be enhanced procurement from the Welsh private sector, within European compliance regulations.

The CBI is looking to Ministers to champion business opportunities for Welsh businesses across all aspects of the public sector.

BUREAUCRATIC SIMPLIFICATION

Businesses seeking to sell to the Welsh public sector often describe the process as cumbersome and overly bureaucratic. Selling to the Welsh public sector ought to be a great opportunity for Welsh businesses, and businesses throughout Wales are ready and willing to do this. There must be continuous evaluation of procurement practices and procedures, involving dialogue with businesses, aimed at simplifying and reforming bureaucracy where possible.

FURTHER ENHANCEMENT OF WWW.SELL2WALES.CO.UK

We recognise the need for the public sector to extract value and innovation from procurement and not simply to manage cost. This requires skilful management of demand to access the best from firms of all sizes. To that end we fully support the work of Value Wales, and its innovative website sell2wales.co.uk in driving this agenda forward, and urge the Assembly to guarantee continued support for the initiative.

IMPROVED TRAINING TO SUPPORT PUBLIC SECTOR PROCUREMENT PROFESSIONALS

Best practice must become common practice throughout the public sector. Political will is central to the success of these reforms, as is the recruitment of a new cadre of high quality public sector procurers, the lack of whom is a barrier to achieving value for money and innovation. Efforts must also be made to train public sector staff in professional procurement methods, and recognition must be paid to the significance of procurement staff within public sector organisations.

The CBI is looking to Ministers to champion business opportunities for Welsh businesses across all aspects of the public sector

6. THE WELSH ECONOMY & ITS PEOPLE

“Prioritising Wales’ economic needs in our approach to education, lifelong learning and skills is essential if we are to succeed in an increasingly competitive global economy.”

The importance of a fit-for-purpose education system of the highest international quality and an employer-led approach to skills cannot be overstated. Otherwise, there will be fewer and poorer opportunities for future generations of Welsh people, leading to a spiral of decline in our global competitive position.”

Welsh education claims many achievements. However what is good enough now, almost certainly will not be sufficient in five years’ time, such is the pace of global change and the priority our competitors place on skills development.

The Assembly has already identified key actions needed to raise skill levels in Wales, and subsequently drive forward the Welsh economy. The CBI welcomes the intention to strive for parity of esteem between vocational and academic learning in Wales, and the drive to create policies that are more employer-led, with a focus on the workplace. Business stands ready to assist the Assembly in delivering on this intent.

MAINTAIN THE DRIVE TOWARDS IMPROVING BASIC SKILLS LEVELS ACROSS WALES

Whilst it is not easy to anticipate specific requirements as Welsh businesses evolve, there are skills which every business requires from every new employee. Basic skills – literacy and numeracy – are at the forefront of these requirements.

We commend the desire of the Welsh Assembly Government to tackle the deep-rooted basic skills problems across Wales, and will continue to engage with the implementation of the National Basic Skills

Strategy. Whilst these problems cannot be solved overnight, the CBI believes the drive to improve basic skills levels amongst new entrants to the workplace, those already in work, and the economically inactive should continue apace.

ENSURE AN EMPLOYER-LED EDUCATION AND TRAINING SYSTEM BECOMES REALITY

The education and training system should be able to respond to the demand for job-specific skills. Failure to do so will have damaging consequences for all.

The Leitch Review reported on the need to create a truly demand-led skills and training system in the UK, aimed at meeting the needs of industry and in so doing driving forward the economy. The CBI believes the Welsh Assembly Government must play its part in implementing the recommendations of the Leitch Review in Wales, and looks forward to engaging with politicians and officials in this regard. The Webb Review of Further Education in Wales is a key opportunity for the new Assembly Government to ensure the FE sector meets the needs of employers.

Prioritising Wales’ economic needs in our approach to education, lifelong learning and skills is essential if we are to succeed in an increasingly competitive global economy

WELSH ASSEMBLY GOVERNMENT AND WELSH BUSINESS TO ENCOURAGE GREATER TAKE UP OF SCIENCE AND MATHEMATICS IN SCHOOLS

As all leading international economies seek to maximise innovation, and operate at the high value-added end of the production chain, the continued development of science, technology and engineering skills in the population will become more important, rather than less.

Employers in Wales are concerned at the low numbers of pupils in school, and students in universities, studying in those areas. Here there is a shared responsibility between business, education providers and government to build Wales' science and engineering base.

GREATER ATTENTION AND RESOURCES DEVOTED TO THE STUDY OF MODERN FOREIGN LANGUAGES

Likewise, as we operate in an increasingly global marketplace, there is a need to focus the education system on the languages needed to do business within this marketplace. Much greater attention and resources need to be paid to the study of modern foreign languages – to French, German, Spanish, and also to languages such as Mandarin.

If we are to truly compete and prosper within the global market, we need to ensure our people are able to do business not just in our own language, but in that of our neighbours, and our competitors.

7. THE WELSH ECONOMY & THE ENVIRONMENT

ENVIRONMENTAL POLICIES SET IN AN ECONOMIC CONTEXT

CBI Wales believes that the Welsh Assembly Government should develop and execute environmental policies in the wider economic context.

Tackling climate change and sustaining our environment creates opportunities for new environmental or “green” products and services for Welsh firms and is a cornerstone of realising the potential of our tourism industry.

The challenge for the next Government will be to achieve environmental improvements without damaging the underlying competitiveness of Welsh businesses in the global economy, striking a proper balance between the three pillars of sustainable development.

REGULATORS DEMONSTRATE CONTRIBUTION TO ECONOMIC GROWTH

Regulation is a legitimate tool for improving the environmental performance of businesses, which should be allowed time to plan and budget for change.

Economic growth and a cleaner environment are not contradictory aims. Welsh Assembly Government policies can and should achieve both. Environmental regulators should be given a very clear and specific remit to achieve this, producing regular reports on progress and results.

Regulators should have tough obligations to demonstrate how they have contributed to economic growth, and thereby give business confidence that the regulators are not driven exclusively by environmental concerns but understand fully the consequences of their decisions and their effect on the future prosperity of Wales.

PUBLIC SECTOR TO BECOME EARLY ADOPTERS TO DEVELOP MARKETS AND DRIVE INNOVATION

If the Assembly Government and its public agencies are serious about improving environmental performance, then they must lead the way in stimulating demand for environmentally friendly products, such as solar panels. This will help drive up demand for these products, and will stimulate companies to invest in developing technologies and producing environmentally friendly products. It will also encourage innovation in this area amongst the private sector, and will assist in driving forward the wider economy.

The challenge for the next Government will be to achieve environmental improvements without damaging the underlying competitiveness of Welsh businesses in the global economy

8. THE WELSH ECONOMY & TRANSPORT

“For business to drive a growing economy in Wales, an essential component is a reliable, efficient transport system with adequate capacity within Wales and excellent connections to key overseas markets.”

The Assembly has already acquired additional powers in the area of transport through the Transport Wales Act 2005, and must now work with other public sector bodies, particularly local authorities, and the private sector to ensure that Wales’ physical infrastructure is fit for the economy of the future.

Existing businesses and potential inward investors form a judgement on Wales according to both access and infrastructure. A failure to make Wales accessible to all its markets will impinge directly on business costs and competitiveness, with the many consequences that this brings. It is therefore imperative to attracting such investment, that we have a reliable and efficient transport network in Wales.

EXPENDITURE INCREASED ON TRANSPORT INFRASTRUCTURE

Improving the infrastructure of Wales, and of our road network in particular, is probably the single most important step which can be taken towards developing the Welsh economy. Whilst industry knows only too well the significant costs involved in major transport schemes, and the conflicting priorities within the Assembly’s budget, CBI members in Wales strongly believe that increased funding should be awarded to transport in Wales.

Assembly transport policy should recognise that until the economics and attractions of other modes change significantly, road will remain the dominant form of transport (including public transport) for most people and goods for many years. Investment should be made accordingly, and should incorporate measures to raise awareness of the environmental impact of the transport choices facing individuals and businesses.

The CBI therefore believes that monies should be directed accordingly – from whatever potential sources are available, including

European funding, PFI and innovative forms of Public-Private Partnerships.

The CBI also believes that the Assembly Government’s budget allocations should be reviewed, with particular regard to the Enterprise, Innovation and Networks budget. Industry in Wales believes that the economy could be developed more effectively by re-directing much of the business support monies within the EIN budget into strategic transport infrastructure, and into road development in particular. This would have the greatest impact on driving forward economic development in Wales, and subsequently in meeting the social policy aspirations of the Welsh Assembly Government.

TRANSPORT PROMISES FULFILLED

CBI members acknowledge that transport policy is the one area in which most significant progress has been made – or rather significant planned progress, since the creation of the Assembly. The CBI strongly supported the Assembly’s move to include transport within the economic development/enterprise portfolio of the Assembly, thereby recognising the intrinsic link between transport and the economy.

And we have supported many of the recommendations relating to transport policy contained within the Transport Review of 2004, the 2005 Transport Wales Act and various other policy documents.

However we believe the time has now come for the Assembly to act upon these proposals, and deliver on its planned progress. Nowhere is this more urgent than in the creation of the new M4 around Newport – announced in December 2004, but yet to start to take shape, and in the commitment to create a truly integrated public transport network across Wales.

For business to drive a growing economy in Wales, an essential component is a reliable, efficient transport system

9. THE WELSH ECONOMY & ENERGY

“Energy supply, security, and cost are amongst the most pressing issues affecting industry today.”

Over the last two years, all businesses have had to contend with substantial increases in energy costs and the threat of interruption to energy supplies. This has been felt particularly acutely amongst Welsh industry, given the high proportion of energy intensive companies within the economy, and the prevalence of manufacturers. Whilst these increases have added impetus to energy efficiency, helping tackle climate change, another consequence is lower investment in businesses, thereby undermining growth potential.

These circumstances highlight the urgency and importance of creating a long-term strategy on energy supply, based on reducing greenhouse gas emissions to tackle climate change, and preserving competitiveness by ensuring supply and affordability in Wales.

DEVELOP A LONG-TERM STRATEGY ON ENERGY SUPPLY, EMBRACING A PROPER ENERGY MIX

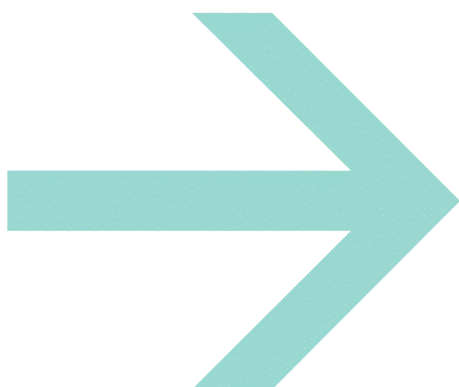
To date, CBI Wales members have been disappointed at the apparent failure of the Assembly Government to properly address this issue, and its failure to accept any possible role for nuclear power within our future energy mix.

The CBI would urge the new Assembly to urgently undertake a proper analysis of the energy needs of Wales for the future, and to work with the UK Government and the private generating sector to not rule out any potential energy sources.

The UK Government’s energy review favours new nuclear power stations. The Welsh Assembly Government must keep an open mind on the role of nuclear in energy production. If this option is rejected, the Government must be able to demonstrate credible alternatives that meet the tests of security of supply, affordability and CO2 reduction.

PLANNING SYSTEM ATTUNED TO NEEDS OF ENERGY GENERATION AND DISTRIBUTION

Heavy industry in Wales is greatly dependent on the availability of economic energy, and has already given notice that its future is in great doubt if this issue is not tackled now. The Welsh Assembly Government should ensure the planning system within Wales supports the development of the large-scale energy projects, particularly nuclear and renewables, needed to meet our future energy demands. Particular attention must be paid to the recommendations of the Barker Review on planning for major infrastructure projects in the context of our future energy needs.

Energy supply, security, and cost are amongst the most pressing issues affecting industry today

10. THE WELSH ECONOMY & PLANNING

“The growth of the Welsh economy is more heavily dependent on an effective and straightforward planning system than many realise.”

A “CAN DO” APPROACH TO DEVELOPMENT

In a world where competition for investment is growing, the planning system needs to be an enabler rather than an inhibitor, both of private sector investment and for public infrastructure development. There needs to be a “can do” approach to development.

Wales should have a planning policy which works with market forces not against them, and Government must address the time and cost involved in obtaining planning permission, as well as the inconsistent service provided across Wales.

ADDITIONAL FEES FOR PLANNING APPLICATIONS MUST BE RINGFENCED WITHIN PLANNING DEPARTMENTS

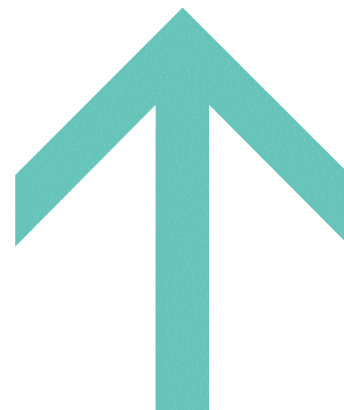
Planning fees have increased in recent years, marking a potentially considerable increase in the amount companies will have to pay for planning a development. Business is prepared to pay more for an improved planning system, provided the money is ring-fenced and directed straight back into planning services, and provided there is a discernible improvement in the quality and efficiency of the service. This must be addressed as soon as possible.

BALANCE DEMANDS AND RESOLVE CONFLICTS

The Assembly has a key role to play in managing the proper demands for local democracy in the planning process with the need for strategic investment, and the competition from other locations which operate to shorter timescales. Seeking additional powers to deliver a more responsive planning system in Wales will provide us with a competitive advantage.

Conflicts between the regulatory bodies and industry remain, and continue to hamper economic development. The delicate balance that needs to be struck in promoting sustainable development also continues to be weighted heavily against development by industry, very often ignoring the long-term effect on the Welsh economy.

The growth of the Welsh economy is more heavily dependent on an effective and straightforward planning system than many realise

11. THE WELSH ECONOMY & HOUSING

“Property, and housing in particular, is a significant factor in driving both economic and social regeneration, and Assembly policies and practices should reflect this.”

New housing is a key factor in attracting investment into Wales, and in retaining the workforce. The quality and availability of housing is a particular issue in certain areas of Wales, such as the Heads of the Valleys area, and one where the private sector has a key role to play, particularly in the provision of affordable housing, alongside public sector provision.

ACKNOWLEDGE THE ROLE OF THE PRIVATE SECTOR IN PROVIDING AFFORDABLE HOUSING ACROSS WALES

Affordable housing does not just refer to social housing, and should not be the exclusive domain of the public sector.

First time buyers and key workers need homes, and the private sector has a clear role to play in delivering affordable housing, alongside that of the public sector. These are the people who will in time contribute to the vibrant economy aspired to as they progress in their work life, and provisions need to be made to allow suitable housing for them.

The Welsh Assembly Government must work with local planning authorities to ensure the planning system and local democracy work with both public and private sector providers to create adequate provision of affordable housing in Wales.

SUPPORT THE PROVISION OF MIDDLE MANAGEMENT AND EXECUTIVE HOUSING IN WALES

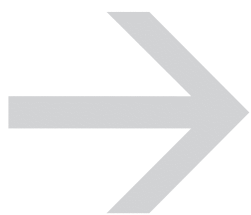
There is a particular need in Wales for executive homes for middle and senior managers, and the Welsh Assembly Government must work with local authorities and the private sector to enable provision. Allowing executive developments to be built in the Heads of the Valleys for example would help create a more attractive living and working environment both for those people already living in the area, and when recruiting staff.

This would go a long way to increasing levels of economic prosperity in the locality.

CONTINUE TO PURSUE THE HOUSING STOCK TRANSFER PROGRAMME

The potential for stock transfer across Wales is substantial - and stock transfer via a Public-Private Partnership is the only viable option. Stock transfer has the potential to regenerate communities and to assist economic development, as well as improving housing quality standards.

Valleys to Coast in Bridgend is at present the only large-scale voluntary transfer organisation in Wales, successfully raising capital for housing renewal and delivering improvements needed to meet housing quality standards. The Welsh Assembly Government should continue to pursue its policy of housing stock transfer across Wales, based on this model. This will improve the housing stock in Wales, allow the private sector to participate in public service delivery, and contribute to the ultimate goal of growing the Welsh economy.

Property, and housing in particular, is a significant factor in driving both economic and social regeneration, and Assembly policies and practices should reflect this

Agenda for a growing economy

WALES' PRIORITY OF PRIORITIES

SUMMARY

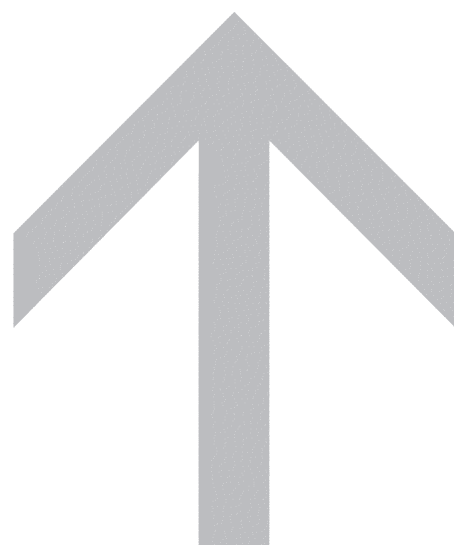
Welsh business is keen to support the Assembly in building a vibrant Wales. It does so by providing employment, services and wealth.

It can only do so if it is not burdened with more regulation or worse enforcement than its competitors, it is given the roads required by its employees and its movement of goods, and the efficient planning system which enables successful businesses to expand.

To bring this about requires good governance with a constructive and lively opposition.

The aim for the Welsh Assembly Government, with a responsible opposition and working with the business community, is to build a dynamic, well-educated and healthy nation.

**Welsh business is keen
to support the Assembly
in building a vibrant
Wales**

ANNEX 1:

The CBI is the UK's foremost business representative body dealing principally with cross-sector issues, which affect the business environment in which all companies operate. The CBI's strength lies in its breadth of membership, which includes companies of every size, including over 200 trade associations and academic institutions, and from all sectors of the economy – manufacturing, construction, retailing, financial services, e-commerce, leisure, transport and so on. The CBI represents companies employing about 50% of the private sector workforce in Wales.

LIST OF CBI WALES COUNCIL MEMBERS

Peter Griffiths

CBI Wales Chair
CBI Wales Council
Principality Building Society
CARDIFF

Margaret Matthews

CBI Wales Vice-Chair
Dow Corning Ltd
BARRY

Tony Bagnall

NetCOS (UK) Operations,
EADS DS (UK)
NEWPORT

Ann Beynon

British Telecom
CARDIFF

Dr Roy Bichan

KMC International
CARDIFF

Andrew Browne

General Dynamics
UK Ltd
GWENT

Michael Bugler

Desk-Link Office Furniture Ltd
TREDEGAR

Neil Burns

Peacock Group Plc
CARDIFF

Louise Casella

Cardiff University
CARDIFF

David Catherall

TDC Services
DEESIDE

Prof Tony Chapman

UWIC
CARDIFF

Guy Clarke

Morgan Cole Solicitors
CARDIFF

Owain Davies

Spencer Davies Engineering Ltd
BURRY PORT

Phil Dryden

Corus Strip Products (UK)
PORT TALBOT

Graham Edwards

Wales and West Utilities Ltd
CARDIFF

Robert Ellis

Warwick International
Group Ltd
HOLYWELL

Dr Paul Glover

Advanced Elastomer Systems
Ltd
NEWPORT

Dr Grahame Guilford

GE Healthcare
CARDIFF

Rob Haase

International Rectifier
NEWPORT

Nick Harrison

ATL Telecom Ltd
CARDIFF

Robert M Herritty

Private and Public Markets
Alcatel Telecom
CARDIFF

Denis Jones

University of Wales
NEWPORT

Gerry Jones

Linde Severnside Ltd
BRIDGEND

Arnold Kammerling

Carl Kammerling International Ltd
PWLLHELI

Dr Carl Klemm

Toyota Motor Manufacturing
(UK) Ltd
DEESIDE

Dale Krueger

INCO Europe Ltd
SWANSEA

Dan Langford

Acorn Recruitment Ltd
NEWPORT

Colin Lewis

Redrow Plc
EWLOE

Jon Mendoza

Watkin Jones & Son Ltd
BANGOR

Huw Owen

Owens (Road Services) Ltd
LLANELLI

John Pearce

BASF Coatings
DEESIDE

Jackie Pearson

UPM Kymmene
(Shotton Paper)
Shotton

Adrian Piper

Bank of England
CARDIFF

Garry Prankerd

HSBC Bank
CARDIFF

Brian Roberts

Rockwool Ltd
PENCOED

Robert Salisbury

Gamlins Solicitors
RHYL

Maurice Salvoni

Star County Textile Services Ltd
WREXHAM

Pierre Sarre

Control Techniques Ltd
NEWTOWN

Christopher Saunders

LAS Waste Ltd
LAMPETER

Ms Louisa Scadden

Admiral Group Ltd
CARDIFF

Prof Mike Scott

North East Wales Institute
WREXHAM

Roger Thomas

Eversheds
Cardiff

Malcolm Thomas

NFU Wales
SWANSEA

Richard Thompson

Arvin Meritor
Heavy Vehicle Braking Systems
CWMBRAN

Scott Waddington

SA Brain & Co
CARDIFF

Graham White

Hoover Candy Group
MERTHYR TYDFIL

Gillian Wilmot

Buy As You View Ltd
LLANTRISANT

Contact:

CBI Wales Director, David Rosser, or CBI Wales, Assistant Director-Policy, Leighton Jenkins, can be contacted at

2 Caspian Point, Caspian Way, Cardiff, CF10 4DQ or email
Leighton.Jenkins@CBI.org.uk

Agenda ar gyfer economi sy'n tyfu

**BLAENORIAETH
BLAENORIAETHAU
CYMRU**

agenda ar gyfer economi sy'n tyfu

BLAENORIAETH BLAENORIAETHAU CYMRU

TYFU'R ECONOMI: RHAGAIR

Wrth i ni nesáu at drydydd etholiad Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn union ddeng mlynedd ar ôl i bobl Cymru bleidleisio dros ddatganoli, mae aelodau'r CBI yn awyddus i weld datganoli yn arwain at welliant. Yn arwain at welliant i bobl Cymru, ac i economi Cymru.

Ac ni fu hyn erioed mor angenrheidiol ag y mae ar hyn o bryd, wrth i ni edrych ymlaen at y pwerau cryfach y bydd Llywodraeth Cynulliad Cymru yn eu cael o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru.

Mae'r byd busnes o'r farn fod ganddo le pwysig i'w chwarae o ran cynorthwyo'r Cynulliad i ymarfer ei bwerau newydd.

Dim ond os oes gennym economi bywiog a llwyddiannus y gellir gwireddu dyheadau gwleidyddol ar gyfer dyfodol Cymru. Ni ellir cyflwyno unrhyw agenda gymdeithasol, diwylliannol nac amgylcheddol heb y cyfoeth a'r gyflogaeth sy'n llifo o'n gweithgaredd economaidd.

Dyna pam y mae'n rhaid i dwf a chynaliadwyedd economi Cymru fod yn brif flaenoriaeth i Lywodraeth Cynulliad Cymru, ac i'r Cynulliad Cenedlaethol yn ehangach.

Caiiff economi iach ei yrru gan berfformiad busnes a masnach ond, yng Nghymru, mae gwariant y sector cyhoeddus yn cyfrif am 24.3% o CMC Cymru, o'i gymharu â 18.2% ledled y DU. Yn syml, nid yw hynny'n gynaliadwy er lles hirdymor y wlad.

Busnesau llwyddiannus sy'n creu'r cyfoeth sydd, yn y pen draw, yn caniatáu i'r Llywodraeth gyllido a chynnal y polisïau a'r gwasanaethau sy'n gwella ein bywydau.

Nid yw busnes yn rhyw endid neu grŵp hunan-fuddiant ar wahân, ond mae'n rhan annatod o gymdeithas, ac mae o bwys mawr i bawb sy'n byw yng Nghymru heddiw. Ac yn y cyfnod gwleidyddol ac economaidd cynyddol heriol hwn – yng Nghymru ac ar y llwyfan byd-eang, mae gan fusnes lawer i'w gyfrannu.

Yn y dyddiau cynnar hyn ar y Cynulliad Cenedlaethol, bu'n rhaid i'r gymuned fusnes ddysgu i godi'i llais yn uwch i gael ei chlywed yn y crochleffain gwleidyddol am newid cymdeithasol - newid na all arian cyhoeddus ei gyflawni ar ei ben ei hun. Bu'n rhaid i fyd busnes ddod i arfer â Chynulliad na chynhwysai dim ond ychydig iawn o wleidyddwyr a chanddynt unrhyw brofiad o fusnes, masnach neu ddiwydiant ac, felly, ychydig iawn o ddealltwriaeth o realiti ac ymarferoldeb y ffordd y mae busnes a busnesau yn gweithredu.

Yn raddol, mae economi Cymru wedi dod i gael ei adnabod fel blaenoriaeth, er yr ymddengys nad yw llawer o wleidyddion yn gwerthfawrogi cyd-destun economaidd eu hystyriaethau ac, yn y pen draw, eu penderfyniadau. Mae yma her go iawn i Lywodraeth Cynulliad Cymru ac arweinwyr y pleidiau eraill i sicrhau bod eu cydweithwyr a'u swyddogion yn deall ac yn cydnabod y cyfraniad hanfodol ac anhepgor y mae busnes yn ei wneud i gymdeithas gyfan. Ac ni fydd hyn byth yn bwysicach nag yn ystod y trydydd tymor hwn, gyda chychwyn pwerau cryfach i'r Cynulliad cyfan.

Bu CBI Cymru, sy'n cynrychioli cwmnïau sy'n cyflogi mwy na 50% o weithlu'r sector preifat yng Nghymru, yn weithredol wrth ymdrin â'r drefn wleidyddol newydd yng Nghymru. Rydym yn cydnabod y newidiadau a fydd yn digwydd eleni ac yn y dyfodol, a byddwn yn parhau i arwain y ffordd o ran ymwneud â'r newid hwn. Rydym am ymwneud yn weithredol â'r cyfnodau cynharaf ar lunio polisi,

fel y bydd y cyd-destun economaidd yn hanfodol ym mhob polisi a lunnir. Mae hyn yn amlwg yn ein hymdrechion llwyddiannus i greu Cymal Busnes cryfach yn y Ddeddf newydd, a'n hawydd i droi hyn yn realiti.

Mae'r pwerau newydd yn dod â chyfrifoldeb mawr - i bob un ohonom yng Nghymru. Mae gennym ddyletswydd i sicrhau bod y pwerau a'r cyfrifoldebau newydd hyn yn cyflwyno gwelliant i bawb, a'n bod yn cyrraedd gweledigaeth hirdymor o Gymru graff a ffyniannus a chanddi fusnesau craff a ffyniannus, sy'n gweithio ochr yn ochr â'r llywodraeth i sicrhau cymdeithas graff, ffyniannus a balch.

Mae'r Maniffesto hwn ar gyfer economi sy'n tyfu yng Nghymru yn nodi dyheadau, disgwyliadau ac argymhellion CBI Cymru, sydd i'w rhannu a'u trafod â'r gwleidyddion a fydd yn ffurfio'r Cynulliad Cenedlaethol newydd. Fe'i fformiwleiddiwyd mewn ymgynghoriad â busnesau ledled Cymru, o holl sectorau'r economi, ac o bob maint. Bu Cyngor CBI Cymru yn gyfrifol am ddatblygu a chymeradwyo'r Maniffesto ac, fel Cadeirydd y CBI yng Nghymru, mae'n bleser gen i ei gyflwyno i'r pleidiau gwleidyddol o flaen yr etholiadau ym mis Mai.

Edrychwn ymlaen at weithio gyda gwleidyddion yng Nghymru i arwain at welliant yn unol â'r agenda hwn, ac at barhau a gwella'r deialog a'r

trafod rhwng busnes a gweision cyhoeddus y sefydlir pob diwygiad economaidd llwyddiannus arnynt.

Mae'r CBI o'r farn y gellir gwneud llawer mwy i roi Cymru yn y blaen yn y byd cystadleuol newidiol a chynyddol fyd-eang sydd ohoni, rydym ni i gyd yn byw, yn gweithio ac yn masnachu ynddo.

Y mwyaf y byddwn yn tyfu ac yn datblygu economi cynaliadwy, y mwyaf o arian y gellir ei fuddsoddi yn y newid cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol y mae Llywodraeth Cynulliad Cymru, Cynulliad Cenedlaethol Cymru ac, yn wir, pob un ohonom yn dyheu amdano.

Peter Griffiths.
Cadeirydd,
CBI Cymru

Nid yw busnes yn rhyw endid neu grŵp hunan-fuddiant ar wahân, ond mae'n rhan annatod o gymdeithas

CRYNODEB GWEITHREDOL

“Mae'r CBI wedi ymgysylltu mewn ffordd adeiladol â datganoli o'r cychwyn cyntaf. Rydym wedi ymgysylltu â phob plaid wleidyddol, nid yn unig y rheiny sy'n dal grym, neu'r rheiny sy'n rheoli'r gyllideb.”

Unwaith yn rhagor, rydym wedi cymryd yn ganiataol fod dealltwriaeth ranedig o rai ffactorau allweddol wrth gynhyrchu'r Maniffesto hwn:

- Ein nod cyffredin yw creu a chynnal amodau lle gall Cymru gystadlu a ffynnu mewn byd cynyddol gystadleuol
- Ni all Gymru gyflawni ei nodau cymdeithasol heb fwy o gryfder economaidd
- I ddatblygu'r nodau hyn, rhaid cael partneriaeth wirioneddol a chydweithio gwirioneddol â'r rheiny sy'n creu cyfoeth
- Rydym oll am i bwerau newydd y Cynulliad gyflawni – a nawr yw'r amser i hyn fod yn effeithiol, ym mhob cylch bywyd yng Nghymru

ECONOMI CYMRU A'R PWERAU NEWYDD

Ein barn ni

“Rhaid rhoi ystyriaeth fesuredig wrth arfer pwerau'r llywodraeth, yn awr ac yn y dyfodol.”

Mae blaenoriaethau busnes yn ymwneud cymaint â sut y mae llywodraeth yn llywodraethu â'r polisiau a ddatblygir ganddi.”

Ein hargymhellion

- Rhaid arfer y pwerau newydd yn ofalus
- Rhaid i gyflawni fod yn flaenoriaeth a chael ei fesur
- Rhaid i fusnes gael llais wrth arfer y pwerau newydd, ac awgrymu meysydd ar gyfer gweithredu

ECONOMI CYMRU A RHEOLEIDDIO

Ein barn ni

“Mae busnes yng Nghymru yn awyddus i sicrhau bod rheoleiddio yn gymesur, yn syml ac wedi'i seilio yng nghyd-destun polisi ehangach creu twf yn yr economi a chynnal cystadleugarwch.”

Ein hargymhellion

- Y Cynulliad i sefydlu Asesiadau Effaith Rheoleiddiol ynghylch unrhyw bolisiau newydd a deddfwriaeth newydd; dylai Swyddfa Archwilio Cymru archwilio sampl o'r rhain bob blwyddyn
- Rheoliadau newydd a adolygir yn awtomatig bob pum mlynedd
- Adolygu ymwneud asiantaethau cyhoeddus â busnes

Mae blaenoriaethau busnes yn ymwneud cymaint â sut y mae llywodraeth yn llywodraethu â'r polisiau a ddatblygir ganddi

ECONOMI CYMRU A CHYLLID CYHOEDDUS

Ein barn ni

“Mae’n hanfodol, ar ôl etholiadau Cynulliad Cymru, mai twf yr economi fydd prif ystyriaeth Llywodraeth newydd Cynulliad Cymru.”

Mae’n hanfodol fod y Llywodraeth newydd yn defnyddio ei chyllid yn fwy effeithiol ac yn buddsoddi yn ochr gyflenwi yr economi, gan adeiladu galw gan y sector preifat trwy greu mwy o gyfleoedd i fusnes, yn arbennig busnes Cymru, i gyflenwi nwyddau a chyflwyno gwasanaethau i Gymru a’r tu allan i Gymru.”

Ein hargymhellion:

- Rhaid i wariant y Cynulliad ddangos canlyniadau ac allbynnau dangosadwy
- Rhaid meincnodi gwariant, gwella gwybodaeth, a rhaid dilyn enghreifftiau o arfer gorau
- Rhaid i holl adrannau Llywodraeth y Cynulliad a chyrrff cyhoeddus ddangos eu cyfraniad at dwf yr economi

ECONOMI CYMRU, EFFEITHLONRWYDD Y SECTOR CYHOEDDUS A GWASANAETHAU CYHOEDDUS

Ein barn ni

“Nid oes a wnelo ein hagenda ar gyfer diwygio â chael gwared ar ymgysylltiad y Llywodraeth, ond â moderneiddio a newid natur ymyriadau’r Llywodraeth.”

Mae lle ar gyfer cyflwyno llawer mwy o arbedion maint trwy fwy o gydweithio ymysg awdurdodau lleol ac asiantaethau eraill trwy ddarparu gwasanaethau cyffredin neu gontractio gwasanaethau i’r sector cyhoeddus.”

Ein hargymhellion

- Mwy o ymwneud gan y sector preifat wrth gynllunio a chyflwyno gwasanaethau cyhoeddus, cofleidio partneriaeth a chydweithio gwirioneddol, cynnwys y sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol
- Arbedion effeithlonrwydd llymach ar draws y sector cyhoeddus, i gyd-fynd â lefelau Gershon
- Rhaid i Lywodraeth Cynulliad Cymru ymdrin â strwythur gorgymhleth cyrrff cyhoeddus yng Nghymru
- Cyfnewid personél rhwng y sectorau cyhoeddus a phreifat

ECONOMI CHYMRU A CHAFFAEL

Ein barn ni

“Dylai gwerthu i sector cyhoeddus Cymru fod yn gyfle ardderchog i fusnesau Cymru, ac yn ffordd hanfodol i greu twf yn economi Cymru.”

Ein hargymhellion

- Caffael gwell o’r sector preifat yng Nghymru, o fewn rheoliadau cydymffurfiad Ewrop
- Symleiddio’r fiwrocratiaeth sy’n ymwneud â chaffael
- Gwella mwy ar www.sell2wales.co.uk
- Hyfforddiant gwell i staff sector cyhoeddus i greu nifer craidd o broffesiynolion caffael yn y sector cyhoeddus ar draws Cymru

Mae’n hanfodol, ar ôl etholiadau Cynulliad Cymru, mai twf yr economi fydd prif ystyriaeth Llywodraeth newydd Cynulliad Cymru

ECONOMI CYMRU A'R BOBL

Ein barn ni

“Bydd lefelau sgiliau ac addysg y gweithlu yn gynyddol yn dod i ddiffinio atyniad lle i gyflogwyr. Rhaid i lefelau sgiliau sylfaenol a chyflogadwyedd pobl ifanc sy'n gadael y system addysg gael eu hategu gan ddiwylliant o ddysgu parhaus sy'n caniatáu i gyflogwyr gynyddu cyfrifoldeb dros gyflwyno sgiliau yn y gweithle.”

Ein hargymhellion

- Cynnal yr ymdrech tuag at wella lefelau sgiliau sylfaenol ledled Cymru, y tu mewn a'r tu allan i'r gweithlu
- Sicrhau bod dyheadau Llywodraeth Cynulliad Cymru, Adolygiad Leitch, a busnes yng Nghymru i greu system addysg a hyfforddiant a arweinir gan gyflogwyr yn cael eu gwireddu
- Llywodraeth Cynulliad Cymru a busnesau yng Nghymru i annog mwy o ddisgyblion i ddilyn gwyddoniaeth a mathemateg yn yr ysgol
- Rhoi mwy o sylw ac adnoddau i astudio ieithoedd tramor modern

ECONOMI CYMRU A'R AMGYLCHEDD

Ein barn ni

“Mae busnes yng Nghymru o blaid yr amgylchedd, ond mae'n gwrthwynebu polisiâu sy'n methu â chydabod natur fyd-eang nid yn unig newid i'r hinsawdd, ond hefyd gystadleuaeth busnes.”

Yr her i Lywodraeth Cynulliad Cymru yw cyflawni gwelliannau amgylcheddol heb niweidio cystadleugarwch gwaelodol busnesau Cymru yn yr economi lleol.”

Ein hargymhellion

- Gosod polisiâu amgylcheddol mewn cyd-destun economaidd
- Rheoleiddwyr i ddangos cyfraniad i dwf yr economi
- Y sector cyhoeddus i ddod yn fabwysiadwyr cynnar ar ddatblygu marchnadoedd a gyrru arloesedd

ECONOMI CYMRU A THRAFNIDIAETH

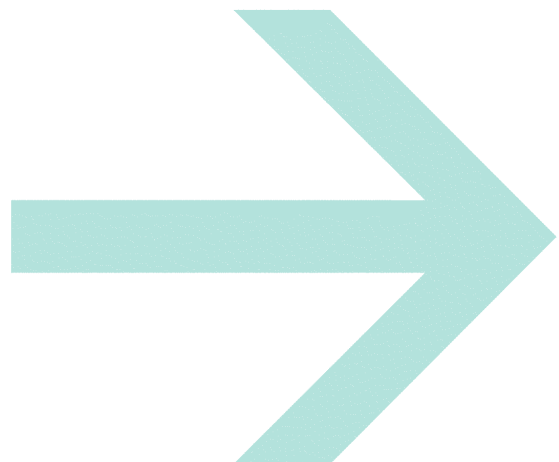
Ein barn ni

“Ni ddylai strategaeth drafnidiaeth lwyddiannus geisio cyflwyno gormod o nodau polisi cyhoeddus gwahanol; dylai fod yn eglur ac wedi'i ganolbwyntio, a'r prif amcan ddylai fod twf yn economi Cymru.”

Bydd ffyrdd yn parhau fel y prif fath o drafnidiaeth - gan gynnwys trafndiaeth gyhoeddus - i'r mwyafrif o bobl a nwyddau am lawer o flynyddoedd.”

Ein hargymhellion

- Cynyddu gwariant ar isadeiledd trafndiaeth strategol, drwy ailddosbarthu'r gyllideb Menter, Arloesi a Rhwydweithiau a thrwy fecanweithiau cyllido sector preifat
- Cyflawni addewidion trafndiaeth, gan gychwyn â chreu'r M4 newydd o amgylch Casnewydd

ECONOMI CYMRU AC YNNI

Ein barn ni

“Ni all Llywodraeth Cynulliad Cymru fforddio anwybyddu ynni, a rhaid iddi dderbyn ei chyfrifoldeb i greu cymysgedd ynni dibynadwy a fforddiadwy i Gymru, sy’n cynnwys pob dewis.”

Ein hargymhellion

- Datblygu strategaeth hirdymor ar gyflenwi ynni, gan weithio â Llywodraeth y DU a chynhyrchwyr preifat i gofleidio cymysgedd ynni priodol; ni ddylid anwybyddu p?er niwclear ar seiliau ideolegol
- System gynllunio yn cyd-fynd ag anghenion cynhyrchu a dosbarthu ynni

ECONOMI CYMRU A CHYNLLUNIO

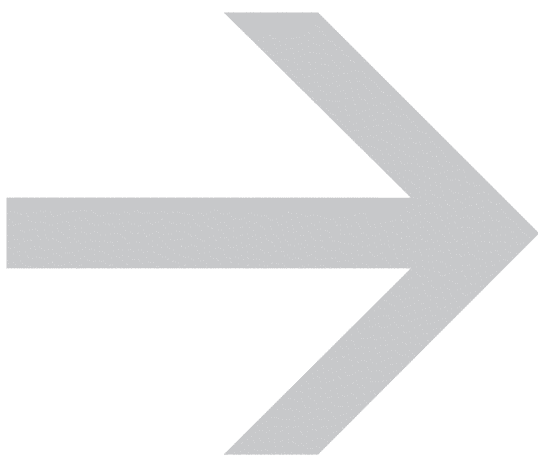
Ein barn ni

“Mae system gynllunio gefnogol yn gydran allweddol wrth sicrhau datblygiad economaidd cenedl, am ei fod yn symbylu ac yn cefnogi buddsoddiad, gan wneud Cymru yn lle mwy deniadol i gynnal busnes.

Hyd yn hyn, mae cynllunio wedi bod yn ymwneud â rheoleiddio, rheoli ac oedi, sydd yn rhwystro twf economaidd yn hytrach nag annog a hwyluso datblygiad. Mae angen newid diwylliannol sylfaenol o blaid annog datblygu a rhoi blaenoriaeth i ganlyniadau yn hytrach nag i broses.”

Ein hargymhellion

- Ymagwedd “gallwn” at ddatblygu, gan sicrhau bod polisi cynllunio yn gweithio gyda grymoedd y farchnad ac nid yn eu herbyn
- Rhaid neilltuo ffioedd ychwanegol ar gyfer ceisiadau cynllunio o fewn adrannau cynllunio
- Rhaid i Lywodraeth y Cynulliad gydbwysu’r galw am ddemocratiaeth leol oddi mewn i’r system gynllunio â’r angen am benderfyniadau amserol, a gweithio i ddatrys y gwrthdaro sy’n parhau rhwng cyrff rheoleiddio a’r diwydiant

Mae angen newid diwylliannol sylfaenol o blaid annog datblygu a rhoi blaenoriaeth i ganlyniadau yn hytrach nag i broses

ECONOMI CYMRU A CHARTREFI

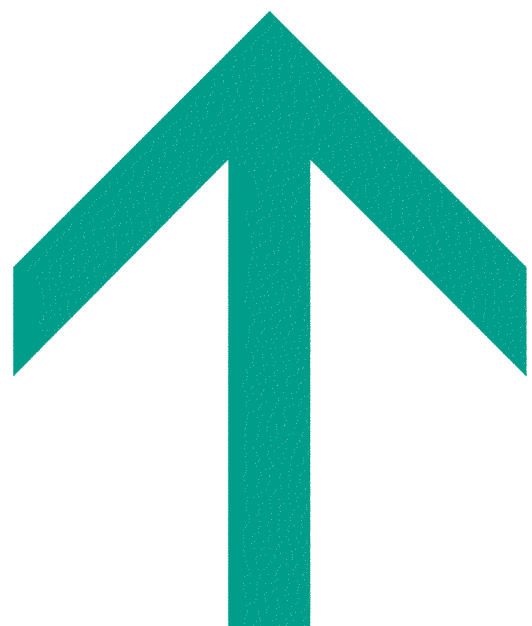
Ein barn ni

“Mae eiddo, a chartrefi yn benodol, yn ffactor arwyddocaol wrth yrru adfywiad economaidd a chymdeithasol, a dylai polisiâu ac arferion y Cynulliad adlewyrchu hyn.”

Ein hargymhellion

- Cydnabod rôl y sector preifat mewn darparu cartrefi fforddiadwy ledled Cymru, ac annog awdurdodau lleol i gofleidio hyn
- Cefnogi darparu cartrefi rheolwyr canol a gweithredol yng Nghymru, i gadw unigolion dawnus ac annog mwy i ddod i Gymru, a thrwy hynny hybu economi ardaloedd mwy difreintiedig
- Parhau i ddilyn y rhaglen trosglwyddo stoc dai, yn dilyn y model o'r Cymoedd i'r Glannau

Mae eiddo, a chartrefi yn benodol, yn ffactor arwyddocaol wrth yrru adfywiad economaidd a chymdeithasol

ARGYMHELLION MANWL

1. ECONOMI CYMRU A'R PWERAU NEWYDD

“Dylai'r gallu i gymryd ein penderfyniadau ein hunain yma yng Nghymru olygu ein bod yn gwneud pethau'n well - nid dim ond yn wahanol. Rhaid i'r Cynulliad gyflwyno mesurau sy'n cefnogi busnesau yng Nghymru, ac nad ydynt yn eu rhoi dan anfantaïs o'u cymharu â'r rheiny yng ngweddill y DU ac Ewrop.

“Mae byd busnes yn derbyn bod gennym ran i'w chwarae yn nhrefniadau llywodraethu newydd Cymru – yn wir, mae busnes yn awyddus i chwarae rhan yn y trefniadau newydd hyn, am ein bod o'r farn fod gennym lawer i'w gyfrannu, a llawer i'w ddysgu ac, o bosibl, llawer i'w ennill.”

Deddf Llywodraeth Cymru yw'r garreg filltir ddiweddaraf ym mhroses barhaus datganoli yng Nghymru. O ystyried y gystadleuaeth fyd-eang a'r datblygiadau technolegol sy'n golygu bod y gystadleuaeth yn gynyddol ffyrnig, mae'n bwysicach yn awr nag erioed o'r blaen i sicrhau bod y Cynulliad yng Nghymru yn defnyddio ei bwerau i wneud Cymru'n lle gwych i sefydlu a gweithredu busnes.

RHAID ARFER Y PWERAU NEWYDD YN OFALUS

Er bod caniatáu pwerau newydd o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru yn dangos bod y Cynulliad yn cymryd camau tuag at ddod yn senedd aeddfed, rhaid i wleidyddion a swyddogion dymheru eu brwdfrydedd o ran arfer y pwerau newydd hyn. Dylid arfer y pwerau hyn er mwyn cyflawni'r canlyniadau gorau: i wneud pethau'n well, yn hytrach nag yn wahanol yn unig, yng Nghymru. Rhaid i ni sicrhau nad yw effaith gadarnhaol y ddeddfwriaeth newydd yn cael ei gorbwyso trwy greu amgylchedd mwy cyfyngol, sy'n tagu hyblygrwydd ac arloesedd.

Ac nid oes unrhyw faes arall lle mae'r cymryd pwyll hwn yn bwysicach nag wrth arfer y pwerau sy'n effeithio ar fusnes. O holl sectorau cymdeithas, busnes yw'r sector mwyaf symudol, a'r un yr effeithir arno fwyaf gan gystadleuaeth draws-ffiniol. Mae busnes yn derbyn bod datganoli'n golygu'r gallu i wneud pethau'n wahanol, ond rhaid cadw ei bryderon mewn cof wrth ddatblygu polisïau - ar draws holl feysydd y Cynulliad.

RHAID I GYFLAWNI FOD YN FLAENORIAETH A CHAEL EI FESUR

Wrth i fusnesau, pobl a chyfalaf ddod yn gynyddol symudol, ni fydd yn ddigon da nodi polisïau, cynlluniau gweithredu, datganiadau o weledigaeth, a thargedau o ran dyheadau. Rhaid i gyflawni fod yn flaenoriaeth.

Rhaid i ffocws Llywodraeth newydd Cynulliad Cymru, beth bynnag yw ei lliw gwleidyddol, fod ar gyflawni.

A rhaid i ffocws yr wrthblaid yn y Cynulliad Cenedlaethol fod yn adeiladol, wrth wneud y Llywodraeth yn atebol a sicrhau y gwarentir cyflawni.

Bydd cyflwyno amgylchedd busnes gwell sy'n ei gwneud yn haws sefydlu cwmni llwyddiannus, ac sy'n denu buddsoddiad symudol, yn helpu busnesau i greu cyfoeth i'w rhanddeiliaid, i'r llywodraeth drwy drethiant, ac i'w gweithwyr trwy gynnig tâl gwell a swyddi boddhaol. A bydd hynny'n ein helpu i gyllido'r gwasanaethau cyhoeddus y mae ar Gymru eu hangen i ddylanwadu ar ein dyheadau cymdeithasol.

Rhaid i ffocws Llywodraeth newydd Cynulliad Cymru, beth bynnag yw ei lliw gwleidyddol, fod ar gyflawni

RHAID I FUSNES GAEL LLAIS YN Y FFORDD Y MAE'R CYNULLIAD YN ARFER EI BWERAU NEWYDD

Mae ar fusnes angen llais cryf wrth galon y Llywodraeth.

Mae'n hanfodol y caiff y pwerau newydd eu harfer mewn ymgynghoriad â busnes.

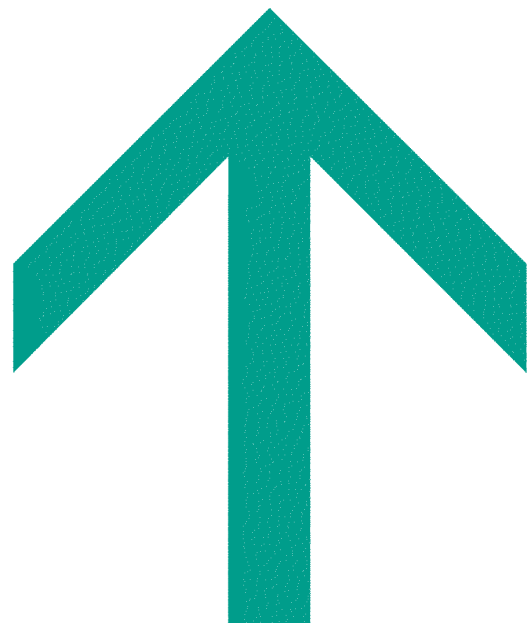
I'r perwyl hwn, mae'r CBI yn falch o weld y cynhwysir Cymal Busnes cadarn yn Neddf newydd Llywodraeth Cymru, a'r darpariaethau a ganiateir gan y Cymal hwn ar gyfer ymgynghori â'r gymuned fusnes a'i chynnwys wrth ddatblygu polisiau newydd Llywodraeth y Cynulliad. Edrychwn ymlaen at ymwneud yn adeiladol â'r Cynulliad newydd a'i swyddogion wrth weithredu'r Cynllun hwn, ac at gyfrannu at ei esblygiad parhaus.

MAE GAN FUSNES DDYLETSWYDD I AWGRYMU MEYSYDD AR GYFER GWEITHREDU O DAN Y PWERAU NEWYDD

Mae'r CBI, yn yr un modd â llawer o grwpiau buddiant eraill yng Nghymru, yn derbyn bod gennym gyfrifoldeb i gynnig awgrymiadau i'r Cynulliad o ran y meysydd lle gellid arfer y pwerau newydd er lles busnes.

Rydym yn ymwybodol fod y pwerau newydd yn gosod cyfrifoldeb arnom oll, ac i'r perwyl hwnnw ein bwriad yw rhoi ystyriaeth ofalus i ba feysydd yr hoffem weld deddfwriaeth newydd ynddynt.

Mae ar fusnes angen
llais cryf wrth galon y
Llywodraeth

2. ECONOMI CYMRU A RHEOLEIDDIO

“Mae busnes yng Nghymru yn awyddus i sicrhau bod rheoleiddio yn gymesur, yn syml ac wedi’i seilio yng nghyd-destun polisi ehangach creu twf yn yr economi a chynnal cystadleugarwch.”

Mae rheoleiddio yn cyflawni sawl diben, ac nid y lleiaf ohonynt yw caniatáu i lunwyr polisi adlewyrchu pryder y cyhoedd ynglŷn â pherygl gwirioneddol neu berygl canfyddedig mewn perthynas â gweithgaredd penodol, a chynnig fframwaith eglur a thryloyw y gall busnes weithredu oddi mewn iddo.

Mae busnesau yn ffynnu ar sicrwydd yn yr amgylchedd deddfwriaethol a rheoleiddiol lle maent yn gweithredu, ynghyd â’r hyblygrwydd i newid eu dulliau gweithredu mewn ymateb i farchnad i’w cynhyrchion a’u gwasanaethau sy’n newid yn gyflym. Gyda dyfodiad pwerau newydd, bydd gan Lywodraeth y Cynulliad gyfle llawer mwy, a chyfrifoldeb sylweddol, i sicrhau bod y fframwaith rheoleiddiol yng Nghymru yn ddigonol i gyflwyno ei hagenda polisiâu ac sydd, yn hytrach na thagu menter a gweithgaredd economaidd, yn eu meithrin yn weithredol.

DYLAI POLISIÂU NEWYDD FOD YN DESTUN ASESIAU EFFAITH RHEOLEIDDIOL

Mae’r CBI yn annog y Cynulliad yn gryf i sefydlu Aseidiâu Effaith Rheoleiddiol (AERhau) ffurfiol o ran unrhyw ddeddfwriaeth newydd y mae’n dymuno ei phasio neu unrhyw bolisiâu y mae’n bwriadu eu cyflwyno, i sicrhau y caiff yr effaith ar fusnes ei chymryd i ystyriaeth yn llawn.

Dylai Swyddfa Archwilio Cymru archwilio sampl o’r AERhau hyn yn flynyddol, i bennu a ydynt yn cydymffurfio ag arweiniad arfer gorau, ac i adlewyrchu costau gwirioneddol rheoleiddio i fusnes.

Bydd hyn nid yn unig yn cynyddu’r hyder mewn rheoleiddio, ac yn sicrhau lledaenu arfer gorau

ledled adrannau’r Cynulliad, ond bydd hefyd yn gwneud llawer i gynyddu hyder y gymuned fusnes mewn datganoli.

ADOLYGU RHEOLIADAU NEWYDD YN AUTOMATIG CYN PEN PUM MLYNEDD

I adeiladu ar yr AERhau, dylid adolygu pob rheoliad newydd sy’n effeithio ar fusnes yn awtomatig, wedi pum mlynedd fan bellaf. Dylid dadansoddi eu heffaith, eu heffeithiolrwydd a’u cost yn annibynnol, yn unol ag argymhellion Adolygiad Hampton a’r Tasglu Rheoleiddio Gwell.

ADOLYGU YMWNEUD ASIANTAETHAU CYHOEDDUS Â BUSNES

Mae’n allweddol sicrhau bod strwythurau effeithiol ar waith. Mae adrannau Llywodraeth Cynulliad Cymru, asiantaethau, a chyryff sector cyhoeddus eraill yng Nghymru ar flaen y gad o ran gorfodi a chydymffurfiaid, a dylent adolygu effeithiolrwydd eu hymwneud â busnes wrth ystyried rheoliadau a’u gorfodi.

Dylai Llywodraeth Cynulliad Cymru gynnal menter beilot ag asiantaeth gyhoeddus bwysig, gan roi prawf ar fwy o hyblygrwydd a llai o ragnodi wrth orfodi deddfwriaeth newydd neu adolygedig.

**Mae busnes yng
Nghymru yn awyddus i
sicrhau bod rheoleiddio
yn gymesur, yn syml ac
wedi’i seilio yng nghyd-
destun polisi ehangach
creu twf yn yr economi a
chynnal cystadleugarwch**

3. ECONOMI CYMRU A CHYLLID CYHOEDDUS

“Hoffai busnes weld cyllideb y Cynulliad yn cael ei gwario mewn ffordd effeithiol ac effeithlon, gyda chanlyniadau ac allbynnau dangosadwy.”

Yn ein barn ni, ni chyfeiriwyd gwariant cyhoeddus tuag at fuddsoddiadau i wella CMC i'r graddau y gallai ac y dylai fod wedi ei wneud. Mae'n hanfodol fod y Llywodraeth newydd yn defnyddio ei chyllid yn fwy effeithiol, ac mai twf yr economi yng Nghymru yw prif ystyriaeth y Llywodraeth newydd.

RHAID I WARIANT Y CYNULLIAD DDANGOS CANLYNIADAU AC ALLBYNNAU DANGOSADWY

Dylai data ynglŷn â gwariant y Cynulliad fod ar gael yn haws, yn unol â'i fwriad datganedig o ddarparu system lywodraethol dryloyw. Mae gwybodaeth sy'n ymwneud â'r Alban a Lloegr ar gael yn haws na gwybodaeth am Gymru.

Byddai hyn yn caniatáu gwerthuso effeithiolrwydd ac asesu canlyniadau gwariant cyhoeddus yng Nghymru. Byddai hefyd yn caniatáu barnu ymhle y dylid ailddosbarthu cyllid.

MEINCNODI AC ARFER GORAU

Mae aelodau CBI Cymru o'r farn y dylai'r Cynulliad ddarparu tystiolaeth o sut y mae'n gwario ei arian mewn meysydd polisi allweddol a'r allbynnau a gyflawnwyd, wedi'i feincnodi yn erbyn rhanbarthau eraill y DU, a hefyd yn erbyn gwariant a chyflawniadau blaenorol.

Dylid nodi a dilyn arfer gorau ac enghreifftiau da. Lle bydd polisi yn gweithio'n dda, ac arian cyhoeddus yn cael y canlyniadau gorau, dylid nodi'r mecanweithiau y tu ôl i hyn a'u lledaenu ar draws meysydd polisi'r Cynulliad.

Mae'r CBI o'r farn nad oes a wnelo hyn â faint o arian sy'n cael ei wario o fewn maes polisi penodol ond, yn hytrach, â pha mor effeithiol y gwariwyd yr arian hwnnw, a'r gwahaniaeth go iawn a wnaed ganddo.

Bydd hyn hyd yn oed yn fwy perthnasol o ystyried y cyfyngiadau ariannol cynyddol llym y mae'r Llywodraeth, yng Nghymru ac yn San Steffan, yn gweithredu oddi mewn iddynt.

RHAID I HOLL ADRANNAU'R LLYWODRAETH/CYRFF CYHOEDDUS DDANGOS EU CYFRANIAD AT DWF YR ECONOMI

I finiogi ei ffocws ar dwf yr economi ac i danlinellu ei hymrwymiad iddo, mae'r CBI o'r farn y dylai'r Llywodraeth gyhoeddi datganiad blynyddol sy'n nodi sut y mae gwaith pob adran yn cyfrannu at dwf economaidd.

Er bod y portffolio Menter o bwysigrwydd amlwg i fusnes, ac yn dangos ei fwriad a'i gyflawniadau i'r economi drwy ei Adroddiad Blynyddol neu Gynllun Busnes, mae adrannau eraill y Llywodraeth yr un mor bwysig. Er enghraifft, mae'r adran Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau ac adran yr Amgylchedd, Cynllunio a Chefn Gwlad ill dwy'n cymryd penderfyniadau ac yn gweithredu camau sy'n effeithio'n sylweddol ar fusnes, ond nid yw llawer o fewn yr adrannau hyn yn ymwybodol o ganlyniadau eu gweithgareddau ar economi Cymru.

Os yw twf economaidd i fod yn brif flaenoriaeth i'r Llywodraeth newydd, rhaid i bob gwleidydd a swyddog fod wedi ymrwymo iddo, gan gychwyn ag ymwybyddiaeth o effaith eu gweithgareddau eu hunain.

Hoffai busnes weld cyllideb y Cynulliad yn cael ei gwario mewn ffordd effeithiol ac effeithlon, gyda chanlyniadau ac allbynnau dangosadwy

4. ECONOMI CYMRU, EFFEITHLONRWYDD Y SECTOR CYHOEDDUS A GWASANAETHAU CYHOEDDUS

“Mae’r sector cyhoeddus yn cyfrif am 24.3% o CMC Cymru – o’i gymharu â 18.2% yng ngweddill y DU. Mae’r trethdalwr, unigolion a busnesau fel ei gilydd yn gyfrifol am dalu am hyn. Ond a yw’r fath economi, a yrrir gan wariant cyhoeddus yn hytrach na thrwy greu cyfoeth, yn fodel hirdymor cynaliadwy?”

Mae aelodau CBI Cymru yn gynyddol o’r farn fod maint cymharol y sector cyhoeddus yng Nghymru yn dod yn broblem ac yn atal twf economaidd. Mewn gwirionedd, gall sector cyhoeddus hyblyg ac arloesol fod yn gatalydd ar gyfer tyfiant yn yr economi, a rhaid i ni geisio cyflawni hyn. Mae’r CBI o’r farn fod yn rhaid ymdrin â’r cydbwysedd cyhoeddus-preifat o fewn economi Cymru os ydym ni i fodloni ein nodau economaidd a chymdeithasol a chyflawni ar ran pobl Cymru.

Dylid ail-gydbwyso gwariant cyhoeddus, gyda chyfran fwy o arian trethdalwyr yn cael ei defnyddio ar fuddsoddiad sy’n cefnogi greu cyfoeth, fel sgiliau ac isadeiledd trafndiaeth.

MWY O YMWNEUD GAN Y SECTOR PREIFAT MEWN CYNLLUNIO A CHYFLWYNO GWASANAETHAU CYHOEDDUS

Mae sut caiff arian cyhoeddus ei wario, a oes angen mwy ac a oes angen treth uwch yn bryderon pwysig i fyd busnes.

Mae’r oes aur o gyllid i’r sector cyhoeddus yng Nghymru yn debygol o ddod i ben ymhen rhai blynyddoedd. Bydd y cyd-destun gwleidyddol ac ariannol y bydd y Cynulliad newydd yn gweithredu o’i fewn yn llawer anoddach ac yn llawer mwy cyfyng. Ni all Llywodraeth y Cynulliad gyflawni ei dyheadau ar ei phen ei hun yn erbyn y cefndir hwn.

Dylai hyn roi pwyslais ar fwy o effeithlonrwydd ac arloesedd yn y sector cyhoeddus. I wella

effeithlonrwydd, gwella cynhyrchedd a chynnig gwerth am arian, rydym o’r farn fod angen diwygio gwasanaethau cyhoeddus mewn ffordd sylfaenol – diwygiad mwy sylfaenol nag a geir yn agenda “Creu’r Cysylltiadau” gan Lywodraeth y Cynulliad.

Mae’r CBI o’r farn fod gan y Cynulliad lawer i’w ennill o ymwneud â’r sector preifat, a thrwy ymdrin â’i strwythurau llywodraethu a’i swyddogaethau cyflawni, i alluogi i’r sector preifat gynorthwyo neu gyflawni lle bo’n briodol a, thrwy hynny, rhoi lle i fusnes dyfu.

Gall y sector preifat gamu i mewn a chynnig gwasanaethau y mae mewn sefyllfa well i’w cyflwyno na’r sector cyhoeddus, a gall ddarparu cyngor i’r sector cyhoeddus wrth gynllunio a phrynu gwasanaethau mewn meysydd allweddol. Profwyd hyn eisoes mewn rhannau eraill o Brydain, ac mewn meysydd yng Nghymru nad ydynt wedi’u datganoli, fel y contract amddiffyn Metrix i Sain Tathan ac oddi mewn i’r gwasanaethau carchar a phrawf. Mae model Metrix yn un yr hoffwn weld yn cael ei ddilyn yn y dyfodol.

Mae’r sector cyhoeddus yn cyfrif am 24.3% o CMC Cymru – o’i gymharu â 18.2% yng ngweddill y DU. Mae’r trethdalwr, unigolion a busnesau fel ei gilydd yn gyfrifol am dalu am hyn. Ond a yw’r fath economi, a yrrir gan wariant cyhoeddus yn hytrach na thrwy greu cyfoeth, yn fodel hirdymor cynaliadwy?

Yn y dyfodol, bydd rôl y llywodraeth yn ymwneud yn gynyddol â sicrhau cyflwyno gwasanaethau cyhoeddus mewn ffordd ragorol - ond ni ddylid drysu rhwng hyn a'r angen i fod yn gyflwynydd bob amser. Ers tro byd, mae cwmnïau wedi defnyddio'r penderfyniad "cynhyrchu neu brynu" i nodi meysydd hanfodol proses lle maen nhw'n ychwanegu gwerth, a'r gweithgareddau hynny y mae'n well eu contractio'n allanol.

Mae angen i Lywodraeth Cynulliad Cymru a chyrrff sector cyhoeddus eraill yng Nghymru gymhwyso meini prawf tebyg i gyflwyno gwasanaethau cyhoeddus. Bydd mantais ddeuol i nodi'r prosesau a'r gwasanaethau y mae'n well eu contractio'n allanol: bydd yn caniatáu i'r llywodraeth ganolbwyntio ar y gwasanaethau sy'n gymwyseddau craidd ac y mae'n rhaid eu gwneud yn fewnol; a bydd yn cynnig cyfleoedd i beri twf yn economïau'r sectorau preifat a gwirfoddol.

Mae hyn yn cofleidio'r agenda partneriaeth a nodwyd yn Adolygiad Beecham, a'r agenda cydweithredu a nodwyd yn Creu'r Cysylltiadau. Dylai ganiatáu i'r Cynulliad gyflwyno ar rai o'i flaenoriaethau allweddol ac mae hefyd yn cynorthwyo i ddatblygu'r sector preifat a thrwy hynny, yn hanfodol, ddatblygu economi Cymru.

ARBEDION EFFEITHLONRWYDD MWY YMESTYNNOL AR DRAWS Y SECTOR CYHOEDDUS, I GYD-FYND Â LEFELAU GERSHON

Dylai effeithlonrwydd cyflwyno'r gwasanaeth cyhoeddus, a gwariant cyhoeddus, gael blaenoriaeth uwch o fewn Llywodraeth Cynulliad Cymru a'r sector cyhoeddus yn ehangach. Er y gosodwyd targedau meddal ar gyfer effeithlonrwydd o fewn agenda Creu'r Cysylltiadau ac ymateb Llywodraeth y Cynulliad i Adolygiad Beecham, nid yw'r CBI o'r farn fod y targedau hyn yn ddigon ymestynnol i greu gwelliannau ystyrlon.

Mae'r Cynulliad wedi gosod targed ar gyfer arbed £600m cyn pen pum mlynedd (fel y nodir yn 'Creu'r Cysylltiadau.'). Mae'r CBI yn credu'n gryf y dylai Llywodraeth y Cynulliad gynyddu ei thargedau effeithlonrwydd i'r lefelau a nodwyd

yn Adolygiad Gershon yn Lloegr, ac y dylai gyhoeddi manylion am yr arbedion a gyflawnir yn flynyddol, ac adeiladu arbedion arfaethedig yn y dyfodol i mewn i'w chyllidebau ar gyfer y blynyddoedd sydd i ddod.

RHAID I LYWODRAETH CYNULLIAD CYMRU YMDRIN Â STRWYTHUR GORGYMHLETH CYRFF CYHOEDDUS YNG NGHYMRU

Yng Nghymru, mae gennym amrywiaeth o gyrff cyhoeddus sy'n cyflwyno gwasanaethau ar draws y sbectrwm, ar lefel genedlaethol, rhanbarthol, isranbarthol, lleol a chymunedol.

Mae gan Gymru ddau awdurdod lleol ar hugain, y mae llawer ohonynt yn rhy fach i gyflwyno gwasanaethau o ansawdd da. Yn ei dro, mae'r strwythur hwn yn llywodraethu strwythur cyrrff cyhoeddus eraill yng Nghymru, fel Byrddau Iechyd Lleol o fewn y GIG, Consortia Cymunedol dros Addysg a Hyfforddiant, a'r Byrddau Gwasanaethau Lleol sydd newydd eu cyhoeddi.

Fel gwlad a chanddi boblogaeth o bron i 3 miliwn, mae gan Gymru fwy na 150 o gyrff cyhoeddus gwahanol, sy'n gweithredu ar lefelau gwahanol ar draws y wlad. Mae hyn yn llawer gormod, ac mae'n arwain at orgymhlethu o fewn strwythurau llywodraethu a gweithredu'r wlad. Mae'n sicr hefyd nad yw'n arwain at gyflwyno gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru mewn ffordd effeithiol ac effeithlon.

Mae'r CBI o'r farn fod angen i Lywodraeth Cynulliad Cymru ymdrin â'r strwythur gorgymhleth hwn, a bod angen diwygiadau cyffredinol. Mae Cynllun Gofodol Cymru wedi nodi wyth rhanbarth allweddol yng Nghymru, am ein bod o'r farn y dylid archwilio'r model hwn yn agos wrth i ni symud yn ein blaenau.

CYFNEWID PERSONÉL RHWNG Y SECTOR CYHOEDDUS A'R SECTOR PREIFAT

Byddai mwy o gyfnewid o ran cyfarwyddwyr a rheolwyr rhwng y sectorau preifat a chyhoeddus yn arwain at ddealltwriaeth well o fanteision cydweithio rhwng y sectorau hyn. Byddai'r CBI yn ymwneud yn frwdfrydig â'r fenter hon.

5. ECONOMI CYMRU A CHAFFAEL

Mae'r sector cyhoeddus yng Nghymru yn caffael gwerth £4 biliwn o wasanaethau bob blwyddyn. Mae hwn yn gyfle gwych i'r sectorau cyhoeddus a phreifat yng Nghymru, ac er bod y CBI yn cydnabod y camau sylweddol a gymerwyd yn y maes hwn gan Lywodraeth Cynulliad Cymru hyd yn hyn, mae llawer i'w wneud o hyd.

CAFFAEL GWELL GAN Y SECTOR PREIFAT YNG NGHYMRU

Er mwyn adeiladu gallu yn y sector preifat, ac i gyflwyno nwyddau a gwasanaethau gwell i bobl Cymru, rhaid cael caffael gwell gan y sector preifat yng Nghymru, yn unol â rheoliadau cydymffurfiaid Ewrop.

Mae'r CBI am i Weinidogion hyrwyddo cyfleoedd busnes i fusnesau yng Nghymru ledled pob agwedd o'r sector cyhoeddus.

SYMLEIDDIO BIWROCRATIAETH

Yn aml, bydd busnesau sy'n ceisio gwerthu i'r sector cyhoeddus yng Nghymru yn disgrifio'r broses yn un lletchwith a gor-fiwrocraidaidd. Dylai gwerthu i'r sector cyhoeddus yng Nghymru fod yn gyfle gwych i fusnesau yng Nghymru, ac mae busnesau ledled Cymru yn barod ac yn fodlon gwneud hyn. Rhaid gwerthuso arferion a gweithdrefnau caffael yn barhaus, gan gynnwys cyfathrebu â busnesau, gyda'r nod o symleiddio a diwygio biwrocraetiaeth lle bo modd.

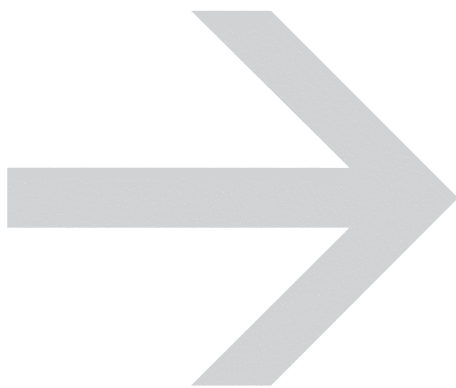
GWELLA MWY AR

WWW.SELL2WALES.CO.UK

Rydym yn cydnabod yr angen i'r sector cyhoeddus dynnu gwerth ac arloesedd o gaffael, ac nid rheoli cost yn unig. Mae hyn yn gofyn am reoli'r galw i gael mynediad at y gorau gan gwmnïau o bob maint. I'r perwyl hwnnw, rydym yn cefnogi gwaith Gwerth Cymru yn llawn, a'i wefan arloesol sell2wales.co.uk, o ran gyrru'r agenda hwn yn ei blaen, ac yn annog y Cynulliad i warantu cefnogaeth barhaus i'r fenter.

HYFFORDDIANT GWELL I GEFNOGI PROFFESIYNOLION CAFFAEL Y SECTOR CYHOEDDUS

Rhaid i arfer gorau ddod yn arfer cyffredin ledled y sector cyhoeddus. Mae ewyllys gwleidyddol yn ganolog i lwyddiant y diwygiadau hyn, yn yr un ffordd â recriwtio carfan newydd o gaffaelwyr sector cyhoeddus uchel eu hansawdd, y mae eu prinder yn rhwystr i gyflawni gwerth am arian ac arloesedd. Rhaid ceisio hyfforddi staff sector cyhoeddus hefyd mewn dulliau caffael proffesiynol, a rhaid cydnabod arwyddocâd staff caffael o fewn sefydliadau'r sector cyhoeddus.

Mae'r CBI am i Weinidogion hyrwyddo cyfleoedd busnes i fusnesau yng Nghymru ledled pob agwedd o'r sector cyhoeddus

6. ECONOMI CYMRU A'R BOBL

“Mae blaenoriaethu anghenion economaidd Cymru yn ein hymagwedd at addysg, dysgu gydol oes a sgiliau yn hanfodol os ydym ni i lwyddo mewn economi byd-eang cynyddol gystadleuol.

Ni ellir gorbwysleisio pwysigrwydd system addysg addas i'r diben o'r safon ryngwladol uchaf ac ymagwedd at sgiliau a arweinir gan gyflogwyr. Fel arall, bydd llai o gyfleoedd a chyfleoedd gwaelach i genedlaethau o Gymry yn y dyfodol, gan arwain at ddirywiad cyflym yn ein safle cystadleuol byd-eang.”

Mae addysg yng Nghymru yn brolio nifer o lwyddiannau. Fodd bynnag, mae bron yn sicr na fydd yr hyn sy'n ddigon da ar hyn o bryd yn ddigonol ymhen pum mlynedd, gan gymaint yw cyflymder y newid byd-eang a'r flaenoriaeth a roddir ar ddatblygu sgiliau gan ein cystadleuwyr.

Mae'r Cynulliad eisoes wedi nodi camau allweddol y mae eu hangen i wella lefelau sgiliau yng Nghymru, ac o ganlyniad i hynny gyrru economi Cymru yn ei flaen. Mae'r CBI yn croesawu'r bwriad i ymgeisio am barch cydradd rhwng addysg alwedigaethol ac academaidd yng Nghymru, a'r ymgais i greu polisiau a arweinir gan gyflogwyr, gyda ffocws ar y gweithle. Mae busnes yn barod i gynorthwyo'r Cynulliad wrth gyflawni ynglŷn â'r bwriad hwn.

CYNNAL YR YMDRECH TUAG AT WELLA LEFELAU SGILIAU SYLFAENOL LEDLED CYMRU

Er nad yw'n hawdd rhagweld gofynion penodol wrth i fusnesau yng Nghymru esblygu, mae sgiliau y mae ar bob busnes eu hangen gan bob gweithiwr newydd. Mae sgiliau sylfaenol – llythrennedd a rhifedd – yn flaenllaw o ran y gofynion hyn.

Cymeradwywn ddyhead Llywodraeth Cynulliad Cymru i ymdrin â'r problemau sgiliau sylfaenol sydd a chanddynt wreiddiau dyfnion

ledled Cymru, a byddwn yn parhau i ymwneud â gweithredu'r Strategaeth Genedlaethol Sgiliau Sylfaenol. Er na ellir datrys y problemau hyn dros nos, mae'r CBI o'r farn y dylai'r ymdrech i wella lefelau sgiliau sylfaenol ymysg newydd-ddyfodiaid i'r gweithle, y rheiny sydd mewn gwaith eisoes, a'r rheiny sy'n economaidd anactif barhau ar frys.

SICRHAU BOD SYSTEM ADDYSG A HYFFORDDIANT A ARWEINIR GAN GYFLOGWYR YN CAEL EI GWIREDDU

Dylai'r system addysg a hyfforddiant allu ymateb i'r galw am sgiliau penodol i swyddi. Bydd methu â gwneud hynny'n arwain at ganlyniadau niweidiol i bawb.

Adroddodd Adolygiad Leitch ar yr angen i greu system sgiliau a hyfforddiant yn y DU a arweinir yn wirioneddol gan alw, gyda'r nod o fodloni anghenion diwydiant ac, wrth wneud hynny, gyrru'r economi yn ei flaen. Mae'r CBI o'r farn fod yn rhaid i Lywodraeth Cynulliad Cymru chwarae ei rhan mewn gweithredu argymhellion Adolygiad Leitch yng Nghymru, ac mae'n edrych ymlaen at ymgysylltu â gwleidyddion a swyddogion yn hyn o beth. Mae Adolygiad Webb o Addysg Bellach yng Nghymru yn gyfle allweddol i Lywodraeth newydd y Cynulliad sicrhau bod y sector AB yn bodloni anghenion cyflogwyr.

Mae blaenoriaethu anghenion economaidd Cymru yn ein hymagwedd at addysg, dysgu gydol oes a sgiliau yn hanfodol os ydym ni i lwyddo mewn economi byd-eang cynyddol gystadleuol

LLYWODRAETH CYNULLIAD CYMRU A BUSNESAU YNG NGHYMRU I ANNOG MWY O DDISGYBLION I DDILYN GWYDDONIAETH A MATEMATEG YN YR YSGOL

Wrth i bob prif economi rhyngwladol geisio uchafu arloesedd a cheisio gweithredu ym mhen gwerth ychwanegol uchel y gadwyn gynhyrchu, daw datblygiad parhaus sgiliau gwyddonol, technolegol a pheirianegol yn y boblogaeth yn bwysicach, yn hytrach nag yn llai pwysig.

Mae cyflogwyr yng Nghymru yn bryderus ynglŷn â nifer isel y disgyblion mewn ysgolion, a'r myfyrwyr mewn prifysgolion, sy'n astudio yn y meysydd hynny. Yma, ceir cyfrifoldeb rhanedig rhwng busnes, darparwyr addysg a'r llywodraeth i adeiladu sylfaen wyddonol a pheirianegol Cymru.

RHOI MWY O SYLW AC ADNODDAU I ASTUDIO IEITHOEDD TRAMOR MODERN

Yn yr un modd, wrth i ni weithredu mewn marchnad sy'n gynyddol fyd-eang, mae angen canolbwyntio'r system addysg ar yr ieithoedd y mae eu hangen i gynnal busnes oddi mewn i'r farchnad hon. Rhaid rhoi llawer mwy o sylw ac adnoddau i astudio ieithoedd tramor modern - i Ffrangeg, Almaeneg, Sbaeneg, a hefyd i ieithoedd fel Mandarin.

Os ydym ni'n wirioneddol am gystadlu a ffynnu yn y farchnad fyd-eang, rhaid i ni sicrhau y gall ein pobl gynnal busnes nid yn unig yn ein hiaith ein hunain, ond yn ieithoedd ein cymdogion a'r cystadleuwyr sydd gennym.

7. ECONOMI CYMRU A'R AMGYLCHEDD

GOSOD POLISIÂU AMGYLCHEDDOL MEWN CYD-DESTUN ECONOMAIDD

Mae CBI Cymru o'r farn y dylai Lywodraeth Cynulliad Cymru ddatblygu a gweithredu polisiau amgylcheddol yn y cyd-destun economaidd ehangach.

Mae ymdrin â newid yn yr hinsawdd a chynnal ein hamgylchedd yn creu cyfleoedd i gynhyrchion a gwasanaethau amgylcheddol neu "wyrdd" newydd i gwmnïau yng Nghymru, ac mae'n gonglfaen i gyflawni potensial ein diwydiant twristiaeth.

Yr her i'r Llywodraeth nesaf fydd cyflawni gwelliannau amgylcheddol heb niweidio cystadleugarwch sylfaenol busnesau Cymru yn yr economi byd-eang, gan daro cydbwysedd go iawn rhwng tair colofn datblygiad cynaliadwy.

RHEOLEIDDWYR I DDANGOS CYFRANIAD I DWF YR ECONOMI

Mae Rheoleiddio yn offeryn cyfreithlon ar gyfer gwella perfformiad amgylcheddol busnesau, y dylid rhoi amser iddynt gynllunio a chyllidebu ar gyfer newid.

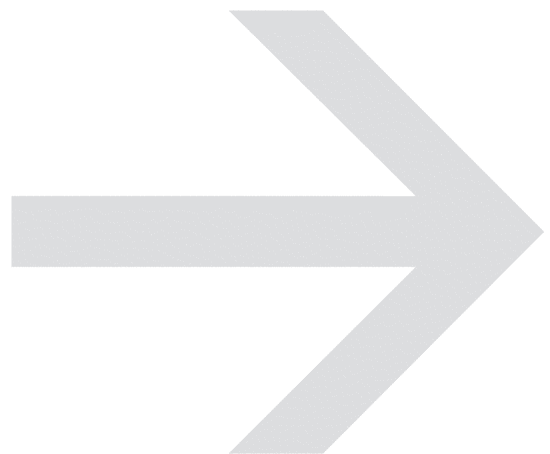
Nid yw twf economaidd ac amgylchedd glanach yn nodau croes. Gall polisiau Llywodraeth Cynulliad Cymru gyflawni'r ddau, a dylent wneud hynny. Dylid rhoi cylch gwaith eglur a phenodol iawn i reoleiddwyr amgylcheddol gyflawni hyn, gan gynhyrchu adroddiadau rheolaidd ar gynnydd a chanlyniadau.

Dylai Rheoleiddwyr fod ag ymrwymïadau cadarn i ddangos sut maen nhw wedi cyfrannu at dwf yr economi a, thrwy hynny, roi hyder i fusnes nad yw'r rheoleiddwyr yn cael eu gyrru gan bryderon amgylcheddol yn unig ond eu bod yn deall yn llawn ganlyniadau eu penderfyniadau a'u heffaith ar ffyniant Cymru yn y dyfodol.

Y SECTOR CYHOEDDUS I DDOD YN FABWYSIADWYR CYNNAR AR DDATBLYGU MARCHNADOEDD A GYRRU ARLOESED

Os yw Llywodraeth y Cynulliad a'i hasiantaethau cyhoeddus o ddifrif ynglŷn â gwella perfformiad amgylcheddol, rhaid iddi arwain y ffordd wrth symbylu'r galw am gynhyrchion amgylcheddol-gyfeillgar, fel paneli solar. Bydd hyn yn helpu cynyddu'r galw am y cynhyrchion hyn, a bydd yn symbylu cwmnïau i fuddsoddi mewn datblygu technolegau a chynhyrchu cynhyrchion amgylcheddol-gyfeillgar. Bydd hefyd yn annog arloesedd yn y maes hwn ymysg y sector preifat, a bydd yn cynorthwyo wrth yrru'r economi ehangach yn ei flaen.

Yr her i'r Llywodraeth nesaf fydd cyflawni gwelliannau amgylcheddol heb niweidio cystadleugarwch sylfaenol busnesau Cymru yn yr economi byd-eang

8. ECONOMI CYMRU A THRAFNIDIAETH

“I fusnes allu gyrru economi sy’n tyfu yng Nghymru, mae system drafnidiaeth ddibynadwy, effeithlon sydd â digon o allu yng Nghymru a chysylltiadau rhagorol â marchnadoedd tramor allweddol yn gydran hanfodol.”

Mae’r Cynulliad eisoes wedi sicrhau pwerau ychwanegol ym maes trafnidiaeth trwy Ddeddf Trafnidiaeth Cymru 2005, ac yn awr rhaid iddo weithio gyda chyrrff sector cyhoeddus eraill, yn arbennig awdurdodau lleol, a’r sector preifat i sicrhau bod isadeiledd ffisegol Cymru yn addas ar gyfer economi’r dyfodol.

Mae busnesau sy’n bodoli eisoes a mewnfuddsoddwyr posibl yn ffurfio’u barn ynglŷn â Chymru yn unol â mynediad ac isadeiledd. Bydd methu â gwneud Cymru gyfan yn hygyrch i’w marchnadoedd yn amharu’n uniongyrchol ar gostau busnes a chystadleugarwch, gyda’r amryfal ganlyniadau a ddaw yn sgil hynny. Felly, mae’n hanfodol fod gennym rwydwaith trafnidiaeth dibynadwy ac effeithlon yng Nghymru i ddenu’r fath fuddsoddiad.

CYNYDDU GWARIANT AR ISADEILEDD TRAFNIDIAETH

Mwy na thebyg, gwella isadeiledd Cymru, ac yn arbennig ein rhwydwaith ffyrdd, yw’r cam pwysicaf y gallwn ei gymryd tuag at ddatblygu economi Cymru. Er bod diwydiant yn ymwybodol iawn o’r costau sylweddol sy’n gysylltiedig â chynlluniau trafnidiaeth pwysig, a’r blaenoriaethau sy’n gwrthdaro â’i gilydd o fewn cyllideb y Cynulliad, mae aelodau’r CBI yng Nghymru yn credu’n gryf y dylid clustnodi mwy o gyllid i drafnidiaeth yng Nghymru.

Dylai polisi trafnidiaeth y Cynulliad gydnabod, tan y bydd economeg ac atyniadau dulliau teithio eraill yn newid yn sylweddol, y bydd ffyrdd yn parhau fel y prif fath o drafnidiaeth (gan gynnwys trafnidiaeth gyhoeddus) i’r mwyafrif o bobl a nwyddau am lawer o flynyddoedd. Dylid buddsoddi yn unol â hyn, a dylai ymgorffori mesurau i godi ymwybyddiaeth o effaith amgylcheddol y dewisiadau trafnidiaeth sy’n wynebu unigolion a busnesau.

Felly, barn y CBI yw y dylid cyfeirio cyllid yn unol â hyn – o ba bynnag ffynonellau posibl sydd ar gael, gan gynnwys cyllid Ewropeaidd, Menter Cyllid Preifat a ffurfiau arloesol o Bartneriaethau Cyhoeddus-Preifat.

Mae’r CBI hefyd o’r farn y dylid adolygu dyraniadau cyllid Llywodraeth y Cynulliad, gan roi sylw penodol i gyllideb yr adran Fenter, Arloesi a Rhwydweithiau. Mae diwydiant yng Nghymru o’r farn y gellid datblygu’r economi yn fwy effeithiol drwy ailgyfeirio llawer o’r arian cefnogi busnes o fewn cyllideb MARh i isadeiledd trafnidiaeth strategol, ac yn arbennig i ddatblygu heolydd. Byddai hyn yn cael yr effaith fwyaf ar yrru datblygiad economaidd yng Nghymru yn ei flaen, ac o ganlyniad wrth fodloni dyheadau polisi cymdeithasol Llywodraeth Cynulliad Cymru.

CYFLAWNI ADDEWIDION TRAFNIDIAETH

Mae aelodau’r CBI yn cydnabod mai polisi trafnidiaeth yw’r maes lle cafwyd y cynnydd mwyaf sylweddol – neu, yn hytrach, y cynnydd sylweddol a gynlluniwyd, ers sefydlu’r Cynulliad. Bu’r CBI yn gefnogwr mawr i gam y Cynulliad i gynnwys trafnidiaeth ym mhortffolio datblygiad economaidd/menter y Cynulliad, a thrwy hynny gydnabod y cysylltiad cynhenid rhwng trafnidiaeth a’r economi.

Ac rydym ni wedi cefnogi llawer o’r argymhellion sy’n ymwneud â’r polisi trafnidiaeth a gynhwysir yn Adolygiad Trafnidiaeth 2004, Deddf Trafnidiaeth Cymru 2005 ac amryw ddogfennau polisi eraill.

Fodd bynnag, rydym ni o’r farn ei bod yn bryd i’r Cynulliad weithredu yn unol â’r cynigion hyn, a chyflawni ei gynnydd arfaethedig. Y datblygiad pwysicaf yn y cyswllt hwn yw creu’r M4 newydd yng nghyffiniau Casnewydd – a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2004, ond sydd heb gael ei hadeiladu hyd yn hyn, a’r ymrwymiad i greu rhwydwaith trafnidiaeth cyhoeddus integredig ledled Cymru.

9. ECONOMI CYMRU AC YNNI

“Mae cyflenwi, diogelwch a chost ynni ymysg y materion pwysicaf sy’n effeithio ar ddiwydiant heddiw.”

Yn ystod y ddwy flynedd diwethaf, bu’n rhaid i bob busnes gystadlu â chynnydd sylweddol yng nghostau ynni a bygythiad ymyrryd ar gyflenwadau ynni. O ystyried bod cyfran uchel o gwmnïau ynni-ddwys yn yr economi, ac amlygrwydd gweithgynhyrchwyr, teimlid hyn yn arbennig o gryf yn y byd diwydiant yng Nghymru. Er bod y cynnydd hwn wedi symblu effeithlonrwydd ynni, gan helpu ymdrin â newid yn yr hinsawdd, canlyniad arall yw llai o fuddsoddi mewn busnes, a thrwy hynny danseilio’r potensial ar gyfer tyfiant.

Mae’r amgylchiadau hyn yn amlygu difrifoldeb a phwysigrwydd creu strategaeth hirdymor ynghylch cyflenwi ynni, ar sail lleihau gollyngiadau nwy tŷ gwydr i leihau newid yn yr hinsawdd, a diogelu cystadleugarwch drwy sicrhau cyflenwad a fforddiadwyedd yng Nghymru.

DATBLYGU STRATEGAETH HIRDYMOR AR GYFLENWI YNNI, GAN GOFLEIDIO CYMYSGEDD YNNI PRIODOL

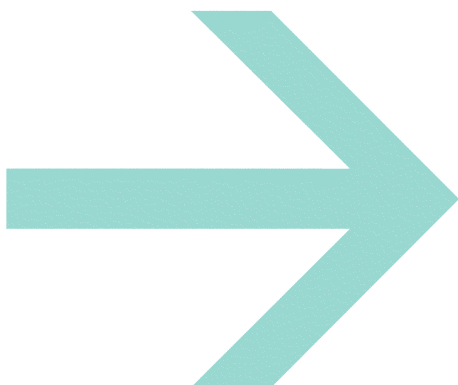
Hyd yn hyn, siomwyd aelodau CBI Cymru gan ddiffyg ymddangosiadol Llywodraeth y Cynulliad i ymdrin â’r mater hwn mewn ffordd briodol, a’i methiant i dderbyn unrhyw rôl bosibl i bŵer niwclear yn ein cymysgedd ynni yn y dyfodol.

Mae’r CBI yn annog y Cynulliad newydd i gynnal dadansoddiad priodol ar frys o anghenion ynni Cymru ar gyfer y dyfodol, ac i weithio gyda Llywodraeth y DU a’r sector cynhyrchu preifat i beidio ag eithrio unrhyw ffynonellau ynni posibl.

Mae adolygiad ynni Llywodraeth y DU o blaid gorsafoedd pŵer niwclear. Rhaid i Lywodraeth Cynulliad Cymru fod yn agored i rôl niwclear mewn cynhyrchu ynni. Os caiff y dewis hwn ei wrthod, rhaid i’r Llywodraeth allu dangos dewisiadau eraill credadwy sy’n bodloni profion diogelwch cyflenwad, fforddiadwyedd a lleihau CO2.

SYSTEM GYNLLUNIO YN CYD-FYND AG ANGHENION CYNHYRCHU A DOSBARTHU YNNI

Mae diwydiant trwm yng Nghymru yn dibynnu’n fawr ar argaeledd ynni economaidd, ac mae eisoes wedi rhybuddio bod ei ddyfodol yn wirioneddol yn y fantol os nad ymdrinnir â’r mater hwn ar unwaith. Dylai Llywodraeth Cynulliad Cymru sicrhau bod y system gynllunio yng Nghymru yn cefnogi datblygu prosiectau ynni ar raddfa fawr, yn arbennig niwclear ac ynni adnewyddadwy, y mae eu hangen i fodloni ein gofynion ynni ar gyfer y dyfodol. Rhaid rhoi sylw arbennig i argymhellion Adolygiad Barker ar gynllunio ar gyfer prosiectau isadeiledd pwysig yng nghydestun ein hanghenion ynni ar gyfer y dyfodol.

Mae cyflenwi, diogelwch a chost ynni ymysg y materion pwysicaf sy’n effeithio ar ddiwydiant heddiw

10. ECONOMI CYMRU A CHYNLLUNIO

“Mae twf economi Cymru yn dibynnu mwy ar system gynllunio effeithiol a syml nag y mae llawer yn sylweddoli.”

YMAGWEDD “GALLWN” AT DDATBLYGUT

Mewn byd lle mae'r gystadleuaeth am fuddsoddiad yn tyfu, rhaid i'r system gynllunio fod yn alluogwr yn hytrach nag yn atalydd, ar gyfer buddsoddiad sector preifat ac ar gyfer datblygiad isadeiledd cyhoeddus. Rhaid cael ymagwedd “gallwn” at ddatblygu.

Dylai Cymru gael polisi cynllunio sy'n gweithio gyda grymoedd y farchnad ac nid yn eu herbyn, a rhaid i'r Llywodraeth fynd i'r afael â'r amser a'r gost sy'n gysylltiedig â sicrhau caniatâd cynllunio, yn ogystal â'r gwasanaeth anghyson a ddarperir ledled Cymru.

RHAID NEILLTUO FFÏOEDD YCHWANEGOL AR GYFER CEISIADAU CYNLLUNIO O FEWN ADRANNAU CYNLLUNIO

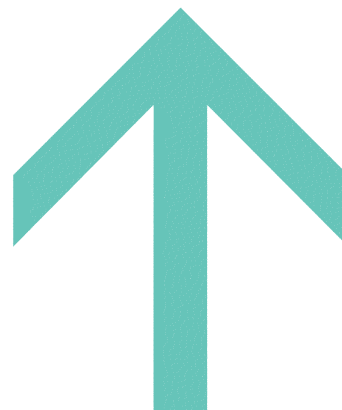
Mae ffioedd cynllunio wedi cynyddu yn ystod y blynyddoedd diwethaf, gan nodi cynnydd sylweddol posibl yn y swm y bydd yn rhaid i gwmnïau ei dalu i gynllunio datblygiad. Mae busnes yn barod i dalu mwy am system gynllunio well, cyhyd â bod yr arian yn cael ei neilltuo a'i gyfeirio yn uniongyrchol yn ôl i mewn i'r gwasanaethau cynllunio, a chyhyd ag y ceir gwelliant canfyddadwy yn ansawdd ac effeithlonrwydd y gwasanaeth. Rhaid mynd i'r afael â hyn cyn gynted ag y bo modd.

CYDBWYSO GALW A DATRYS GWRTHDARO

Mae gan y Cynulliad ran allweddol i'w chwarae wrth reoli'r galwadau priodol am ddemocratiaeth leol yn y broses gynllunio gyda'r angen am fuddsoddiad strategol, a'r gystadleuaeth o gyfeiriad lleoliadau eraill sy'n gweithredu yn unol ag amserlenni byrrach. Bydd ceisio pwerau ychwanegol i gyflwyno system gynllunio fwy ymatebol yng Nghymru yn rhoi mantais gystadleuol i ni.

Mae'r gwrthdaro rhwng y cyrff rheoleiddio a diwydiant yn parhau, ac mae'n parhau i rwystro datblygiad economaidd. Mae'r cydbwysedd eiddil y mae'n rhaid ei gyflawni o ran hyrwyddo datblygiad cynaliadwy hefyd yn parhau i gael ei bwysoli'n fawr yn erbyn datblygiad gan ddiwydiant, gan anwybyddu'r effaith hirdymor ar economi Cymru yn aml iawn.

Mae twf economi Cymru yn dibynnu mwy ar system gynllunio effeithiol a syml nag y mae llawer yn sylweddoli

11. ECONOMI CYMRU A CHARTREFI

“Mae eiddo, a chartrefi yn benodol, yn ffactor arwyddocaol wrth yrru adfywiad economaidd a chymdeithasol, a dylai polisiau ac arferion y Cynulliad adlewyrchu hyn.”

Mae cartrefi newydd yn ffactor allweddol wrth ddenu buddsoddiad i Gymru, ac wrth gadw'r gweithlu. Mae ansawdd ac argaeledd cartrefi yn fater penodol mewn rhannau penodol o Gymru, fel ardal Blaenau'r Cymoedd, ac yn un lle mae gan y sector preifat rôl allweddol i'w chwarae, yn arbennig wrth ddarparu cartrefi fforddiadwy, ochr yn ochr â darpariaeth y sector cyhoeddus.

CYDNABOD RÔL Y SECTOR PREIFAT MEWN DARPARU CARTREFI FFORDDIADWY

Nid yw cartrefi fforddiadwy yn cyfeirio at dai cymdeithasol yn unig, ac ni ddylent fod yn diriogaeth unigryw'r sector cyhoeddus yn unig.

Mae angen cartrefi ar y rheiny sy'n prynu tai am y tro cyntaf a gweithwyr allweddol, ac mae gan y sector preifat ran amlwg i'w chwarae wrth gyflwyno cartrefi fforddiadwy, ochr yn ochr â'r sector cyhoeddus. Dyma'r bobl a fydd, yn y pen draw, yn cyfrannu at yr economi hyfyw rydym yn dyheu amdano wrth iddynt ddatblygu eu bywyd gwaith, a rhaid gwneud darpariaethau i ganiatáu codi cartrefi addas ar eu cyfer.

Rhaid i Lywodraeth Cynulliad Cymru weithio gydag awdurdodau cynllunio lleol i sicrhau bod y system gynllunio a democratiaeth leol yn gweithio gyda darparwyr y sectorau cyhoeddus a phreifat i greu'r ddarpariaeth addas o gartrefi fforddiadwy yng Nghymru.

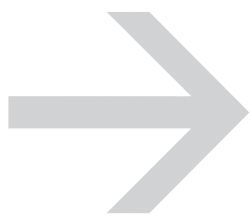
CEFNOGI DARPARU CARTREFI RHEOLWYR CANOL A GWEITHREDOL YNG NGHYMURU

Mae angen penodol yng Nghymru am gartrefi gweithredol i reolwyr canol ac uwch reolwyr, a rhaid i Lywodraeth Cynulliad Cymru weithio gydag awdurdodau lleol a'r sector preifat i gyflawni'r ddarpariaeth. Er enghraifft, byddai caniatáu adeiladu datblygiadau gweithredol ym Mlaenau'r Cymoedd yn helpu creu amgylchedd byw a gweithio mwy deniadol i'r rheiny sy'n byw yn yr ardal eisoes, ac wrth recriwtio staff. Byddai hyn yn gwneud llawer i gynyddu lefelau ffyniant economaidd yn y gymdogaeth.

PARHAU I DDILYN Y RHAGLEN TROSGLWYDDO STOC DAI

Mae potensial mawr ar gyfer trosglwyddo stoc ar draws Cymru – a throsglwyddo stoc trwy Bartneriaeth Cyhoeddus-Preifat yw'r unig ddewis hyfyw. Mae gan drosglwyddo stoc y potensial i adfywio cymunedau ac i gynorthwyo datblygiad economaidd, yn ogystal â gwella safonau ansawdd tai.

Ar hyn o bryd, Valleys to Coast ym Mhen-y-bont ar Ogwr yw'r unig sefydliad trosglwyddo gwirfoddol ar raddfa fawr yng Nghymru, sydd wrthi'n llwyddiannus yn codi cyfalaf i adnewyddu tai a chyflwyno'r gwelliannau y mae eu hangen i fodloni safonau ansawdd tai. Dylai Llywodraeth Cynulliad Cymru barhau i ddilyn ei pholisi o drosglwyddo stoc dai ar draws Cymru, ar sail y model hwn. Bydd hyn yn gwella'r stoc dai yng Nghymru, yn caniatáu i'r sector preifat gymryd rhan mewn cyflwyno gwasanaeth cyhoeddus, ac yn cyfrannu at y nod yn y pen draw o greu twf yn economi Cymru.

Mae eiddo, a chartrefi yn benodol, yn ffactor arwyddocaol wrth yrru adfywiad economaidd a chymdeithasol, a dylai polisiau ac arferion y Cynulliad adlewyrchu hyn

agenda ar gyfer economi sy'n tyfu

BLAENORIAETH BLAENORIAETHAU CYMRU

CRYNODEB

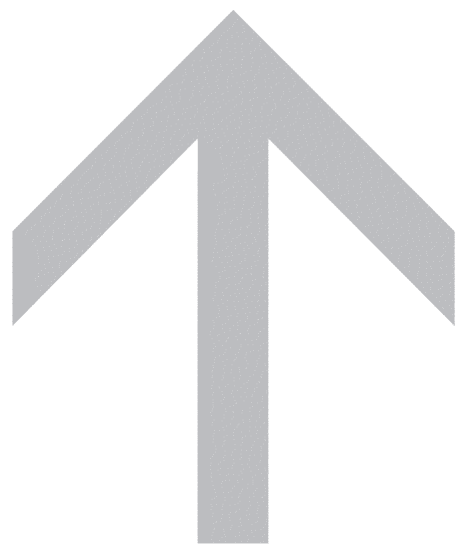
Mae busnes yng Nghymru yn awyddus i gefnogi'r Cynulliad wrth adeiladu Cymru ffyniannus. Mae'n gwneud hynny trwy ddarparu cyflogaeth, gwasanaethau a chyfoeth.

Yr unig ffordd y gall wneud hynny yw os na fydd yn rhaid iddo gario baich mwy o reoleiddio neu orfodaeth waeth na'r cystadleuwyr sydd ganddo, y rhoddir y ffyrdd iddo y mae eu hangen ar ei weithwyr ac i symud nwyddau, ac y rhoddir system gynllunio effeithiol iddo sy'n galluogi i fusnesau ehangu'n llwyddiannus.

I wneud i hyn ddigwydd, mae angen trefn lywodraethol dda gyda gwrthblaid adeiladol a byw.

Y nod i Lywodraeth Cynulliad Cymru, gyda gwrthblaid cyfrifol ac wrth weithio gyda'r gymuned fusnes, yw adeiladu cenedl ddeinamig, addysgedig ac iach.

Mae busnes yng
Nghymru yn awyddus i
gefnogi'r Cynulliad wrth
adeiladu Cymru
ffyniannus

ATODIAD 1:

Y CBI yw'r prif gorff sy'n cynrychioli busnes yn y DU ac mae'n ymdrin yn bennaf â materion traws-sector, sy'n effeithio ar yr amgylchedd busnes y mae pob cwmni yn gweithredu oddi mewn iddo. Gorwedd cryfder y CBI yn ehangder ei aelodaeth, sy'n cynnwys cwmnïau o bob maint, gan gynnwys mwy na 200 o gymdeithasau masnach a sefydliadau academaidd, ac o bob sector o'r economi - gweithgynhyrchu, adeiladu, manwerthu, gwasanaethau ariannol, e-fasnach, hamdden, cludiant ac ati. Mae'r CBI yn cynrychioli cwmnïau sy'n cyflogi rhyw 50% o weithlu'r sector preifat yng Nghymru.

RHESTR O AELODAU CYNGOR CBI CYMRU

Peter Griffiths

CBI Wales Chair
CBI Wales Council
Principality Building Society
CARDIFF

Margaret Matthews

CBI Wales Vice-Chair
Dow Corning Ltd
BARRY

Tony Bagnall

NetCOS (UK) Operations,
EADS DS (UK)
NEWPORT

Ann Beynon

British Telecom
CARDIFF

Dr Roy Bichan

KMC International
CARDIFF

Andrew Browne

General Dynamics
UK Ltd
GWENT

Michael Bugler

Desk-Link Office Furniture Ltd
TREDEGAR

Neil Burns

Peacock Group Plc
CARDIFF

Louise Casella

Cardiff University
CARDIFF

David Catherall

TDC Services
DEESIDE

Prof Tony Chapman

UWIC
CARDIFF

Guy Clarke

Morgan Cole Solicitors
CARDIFF

Owain Davies

Spencer Davies Engineering Ltd
BURRY PORT

Phil Dryden

Corus Strip Products (UK)
PORT TALBOT

Graham Edwards

Wales and West Utilities Ltd
CARDIFF

Robert Ellis

Warwick International
Group Ltd
HOLYWELL

Dr Paul Glover

Advanced Elastomer Systems
Ltd
NEWPORT

Dr Grahame Guilford

GE Healthcare
CARDIFF

Rob Haase

International Rectifier
NEWPORT

Nick Harrison

ATL Telecom Ltd
CARDIFF

Robert M Herritty

Private and Public Markets
Alcatel Telecom
CARDIFF

Denis Jones

University of Wales
NEWPORT

Gerry Jones

Linde Severnside Ltd
BRIDGEND

Arnold Kammerling

Carl Kammerling International Ltd
PWLLHELI

Dr Carl Klemm

Toyota Motor Manufacturing
(UK) Ltd
DEESIDE

Dale Krueger

INCO Europe Ltd
SWANSEA

Dan Langford

Acorn Recruitment Ltd
NEWPORT

Colin Lewis

Redrow Plc
EWLOE

Jon Mendoza

Watkin Jones & Son Ltd
BANGOR

Huw Owen

Owens (Road Services) Ltd
LLANELLI

John Pearce

BASF Coatings
DEESIDE

Jackie Pearson

UPM Kymmene
(Shotton Paper)
Shotton

Adrian Piper

Bank of England
CARDIFF

Garry Prankerd

HSBC Bank
CARDIFF

Brian Roberts

Rockwool Ltd
PENCOED

Robert Salisbury

Gamlins Solicitors
RHYL

Maurice Salvoni

Star County Textile Services Ltd
WREXHAM

Pierre Sarre

Control Techniques Ltd
NEWTOWN

Christopher Saunders

LAS Waste Ltd
LAMPETER

Ms Louisa Scadden

Admiral Group Ltd
CARDIFF

Prof Mike Scott

North East Wales Institute
WREXHAM

Roger Thomas

Eversheds
Cardiff

Malcolm Thomas

NFU Wales
SWANSEA

Richard Thompson

Arvin Meritor
Heavy Vehicle Braking Systems
CWMBRAN

Scott Waddington

SA Brain & Co
CARDIFF

Graham White

Hoover Candy Group
MERTHYR TYDFIL

Gillian Wilmot

Buy As You View Ltd
LLANTRISANT

Cyswllt:

Gellir cysylltu â Chyfarwyddwr CBI Cymru, David Rosser, neu Gyfarwyddwr Cynorthwyol – Polisi, CBI Cymru, Leighton Jenkins ar

2 Pwynt Caspian, Ffordd Caspian, Caerdydd, CF10 4DQ neu drwy anfon neges e-bost at Leighton.Jenkins@CBI.org.uk